

10.05.2024

**TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF
MODELİ,
ÖĞRETİM PROGRAMLARI
İNCELEME VE GÖRÜŞ
RAPORU**

ENDERUN 2024

GİRİŞ

Üzerinde çok fazla çalışıldığı rakamlarla ifade edilerek “Sadece yaz aylarından itibaren bugüne kadar 1000'den fazla öğretmen ve akademisyen ile toplantılar düzenlendi, 260 akademisyen 700'ün üzerinde de öğretmen bu toplantılara sürekli katıldı. Bunun dışında ilave olarak görüşlerine başvuru alan akademisyenler ve öğretmenlerle birlikte 1000'in üzerinde eğitim paydaşı, ortak çalıştı. Bakanlık merkez teşkilatındaki bütün birimler de müfredat için yoğun çalışma yürüttü. Onlarca komisyonun toplantılar yaptığı...” en üst makamlarca ifade edilen, Kamuoyunun değerlendirmesi için “Katkılarınızı bekliyoruz” denilen, 3000 (yazı ile üç bin) sayfayı aşan, baştan sona uzmanlık gerektiren teknik bir metnin incelenmesi ve geri bildirim sunulması içinde bir haftalık askı süresi belirlendi.

Öncelikle öğretim programlarının askıda kalma ve değerlendirme süresi çok kısa tutulmuştur. Bu süre içerisinde çok sağlıklı bir değerlendirme ve geri bildirim pek mümkün olamayacaktır.

Enderun Özgün Eğitimciler Derneği olarak Eğitim konusunda yoğun emek verilerek hazırlanıp kamuoyuna sunulan bir çalışmanın bizler açısından önemi büyüktür. Metnin bize ne söylediği kadar bizim metin hakkında ne söylememiz gerektiği de bizlerin kurum olarak var olma nedenlerimizdendir.

Kurum olarak Maarif Davamız hakkında hem oluşturulan gündem hem de hiç değişmeyen gündemimiz olarak söyleyeceklerimiz bulunmaktadır. **Enderun Özgün Eğitimciler Derneği** olarak bizler her hâlükârda sonuçtan bağımsız olarak müfredat çalışmalarına elimizden gelen katkıyı sunmak, özellikle de Türk Milli Eğitiminin hedeflerine uygun olarak yapılması gerekenleri kendi birikimlerimiz ölçüsünde ifadelendirmek istiyoruz.

Raporumuz iki bölümden oluşmaktadır.

Birinci Bölüm: Mevcut uygulanmakta olan Milli Eğitim Sistemimize ve aksayan yönlerine yönelik olarak değerlendirmeler ve öneriler

İkinci Bölüm: Askıya çıkan “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Öğretim Programları” özelinde değerlendirmeler ve öneriler

1. BÖLÜM

NIÇİN EĞİTİM, NASIL BİR EĞİTİM?

İnsan davranışlarını belirleyen en temel duygu kişinin inançları ve inancı ile ilgili tasavvurlardır. İktidarlar insan davranışlarını belirleyebilmek için önce insanın düşünme biçimini belirlemek isterler, insanın düşünme ve davranışının şekillenmesi bebeklikten başlayan süreçtir. Her çocuk dünyaya bir evlat, bir kardeş, bir aile bireyi olarak geldiği gibi o aynı zamanda bir “vatandaş” adaydır. İşte bu adaylık; devlet için ilgilenilmesi gerekli bir durumdur. Dünyaya gelen her bebek bu yüzden iktidarın ilgisine mazhar olur.

Eğitimin Türkiye toplumunda neye karşılık geldiği ile ilgili birkaç rakam verecek olursak; Türkiye’de Millî Eğitim Bakanlığına (MEB) bağlı resmi ve özel okullarda 19 milyon 162 bin 35 öğrencinin eğitiminde toplam 1 milyon 201 bin 138 öğretmen görev alıyor. Bu devasa bir rakam olup dünyadaki birçok ülkenin nüfusundan fazladır.

Ülkemizde (YÖK tarafından açıklanan verilere göre) 2023 yılı itibariyle 208 yükseköğretim kurumunda 6 milyon 950 bin 142 öğrenci, 184 bin 566 öğretim elemanı bulunmaktadır. Ülke nüfusuna oranla da üniversiteli öğrenci sayısında açık ara Avrupa’nın zirvesinde yer alan ülkemizde, ülke nüfusunun %8,2’si üniversite öğrencisi. Bu oranlar devletin en üst merci tarafından da bir övünç kaynağı olarak ifade edilmiştir.

Ülkemizdeki üniversite öğrencilerini dışarıda tutsak bile Türkiye’deki herkes kendisi ve yakınları üzerinden mutlaka eğitim-öğretim gündemli bir faaliyet ile mecburen ilgilenmektedir. Neredeyse tüm ülke nüfusu kendisi ve yakınlarından dolayı çocukların okul tercihleri, okulun sınav başarısına etkisi, okul masrafları, ulaşım sıkıntıları (taşrada ve büyük şehirde olmanız fark etmez) ile ilgilenmekte maddi-manevi ve zihinsel olarak emek vermekteler. Ailelerin çoğunun hayatlarındaki en önemli uğraşı ve gündemi çocuklarının okulla ilişkileri olmaktadır.

Mütefekkir Nurettin Topçu “felsefesi olmayan bir milletin mektebi olmaz” demiştir. Kastı: okul tabelası bulunan bir mekânın gerçek manada mektep olabilmesi için mekânın saygı duyulacak bir misyonu olması gerekir. Eğer yapılan iş, verilen emek, sahip olunan kurumlar, dev binalar, bir araya gelmeler ve birlikte yapılanlar, niçin sorusuna anlamı olan bir cevap oluşturmuyorsa açıkçası içinde israf barındırıyor. Niçin sorusunun cevabı yapılacak ve yapılmakta olan işin anlamlı olmasını, anlamının farkında olunmasını, anlam oluşturulmasını sağlar.

Hiç kimse kendi hedeflerinin üzerine çıkmaz. Hiçbir kurum belirlediği hedeflerin/misyonun ötesine ulaşamaz. Hiçbir kimse örnek olduğu insanlara sahip olmadığı duygu ve düşünceleri aktaramaz.

“Yetenek kazandırma süreci” olarak tanımlanan eğitim, uygulamada farklı sonuçlar üretmiştir. 8, 12, 16 yılı bulan eğitim süreçlerinden geçen milyonlarca insanımız, kültürel, sosyal ve mesleki olarak vasıf kazan(a)mamış, temel sorunlarının tümünün çözümünü devletten bekler hale gelmiştir. Mesleksizlik ve devlet memurluğu odaklı düşünce; insanlarda memurluktan başka bir şey yapmayı düşünemeyen zihinler oluşturmuştur. Devletin de sosyal devlet adı altında her türlü inisiyatifi elinde bulundurmamak ısrarı, devleti baba yerine koyan toplumsal yapı devleti irileştirip hantallaştırırken, vatandaşı küçültmüş, bağımlı hale getirmiştir.

Sürekli beklenti içinde olan bir zihin, devlet odaklı gelecek tasavvuru, insanların potansiyellerini ortaya çıkarmalarına engel olmaktadır. Bu durum da uzun vadeli ciddi sosyal, ekonomik sorunlara yol açabilecektir. Üniversiteden bilgisayar mühendisliği mezunu 26 yaşındaki öğrencinin KPSS psikolojisi insanlık için çok sağlıksız bir psikolojidir.

Bugün bizleri okulları, dershaneleri, sınavları ile çepeçevre kuşatan eğitim sistemi maalesef insanımızı daha özgür kılmak yerine daha bağımlı bireyler haline getirmektedir.

Bunun temel nedeninin İnsanı özgürleştirmek, üretken hale getirmek gibi bir yaklaşımı olmayan, tembelliği cezalandırmayan eğitim sürecinin sorumluluk sahibi, özgür insanı yetiştirme konusunda başarılı olamayacağıdır.

TÜRK MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİNİN BİRİNCİ TEMEL SORUNU

BİZCE TÜRKİYE'DE EĞİTİM MESELESİNİN ÖNCELİKLİ SORUNLARINDAN BİRİ EĞİTİMİN BAŞARI TANIMI VE ÖLÇME-DEĞERLENDİRME SORUNUDUR.

Bir nesli doğru yetiştirmek için; ya başarı tanımını doğru yapar ve bu tanımlı toplumsallaştırırsınız. -ki bugün buna çok ihtiyacımız bulunmaktadır- Ya da mevcut başarı kriterine ulaşmak için öğrencilerimizin kazanması gereken nitelikleri doğru belirlemeliyiz.

Eğitimin biçimini, niteliğini ve psikolojisini belirleyen en önemli etkenlerin başında devletin ve toplumun başarı tanımı ve başarı kriterleri gelmektedir. Devlet ve toplum saygı görmeyen kriterlerini belirleyerek insanların saygınlık arayışları üzerinden, tüm toplumu ve onu oluşturan bireylerin davranışlarını biçimlendirir. Her insan başarmak için önüne konulan bedel üzerinden bir mücadele sürecine girer.

Her insanın psikolojik gereklilik olarak başarma isteği bulunmaktadır. Bunu ilkokulun birinci sınıfındaki çocuğumuzda da lisenin son sınıfındaki öğrencimizde de toplumu oluşturan tüm unsurlarda da görürüz. **Her insan kendisinde oluşan eksiklik duygusu üzerinden eksikliğini tamamlamaya çalışır.** Eksiklik duygusu kişinin kendisini geliştirebilmesi için zorunluluktur. Eğitim faaliyetinin sağlıklı yürütülebilmesi için eğitim sürecin her düzeyinde başarının ödüllendirilmesi ve başarısızlığın bir bedelinin olması gerekir.

Siyaset, ticaret, eğitim gibi insan odaklı faaliyetlerde algı, davranışları belirlemede gerçeklerden daha çok etkili olmaktadır. Eğitim faaliyetinin verimliliği algı yönetimi ile de yakından ilgilidir. Dikkat edilmesi gereken önemli bir hususta eğitimi planlanan bireylerin talepleri ile ihtiyaçlarının doğru tespit edilmesidir. Eğitimin planlanmasında toplumsal talepler kadar bireyin gelecekte ihtiyaç duyacağı bilgi ve becerilerin -birey talep etmese de- kazandırılacak şekilde planlanması gerekmektedir.

Öncelikle Eğitim sistemimizi sürekli millilik vurgusu yapılırken ülkesine faydalı olabilmenin ilk şartının kendine yetebilmek, kendini taşıyabilmek olduğunun bilinmesi gerekir. Bir eğitim sisteminin milli olmadan önce evrensel düzeyde temel ilkelere yaslanması gerekir. İnsani kazanımlarla (dürüstlük, çalışkanlık, ödev ve sorumluluk ahlakı, çevresine faydalı insan olabilme gibi...), birlikte yaşadığı yeri vatan olarak benimseyecek aidiyet bilincinin ve kültürel kodların nakşedilmesi gerekir. Bir insan tembel bir tufeyli olduktan sonra vatansız olmasının ülkeye bir faydası olmayacaktır. Bu konularda milliyetçilik milletini yüceltmekle olur.

Yerli ve milli olmadan önce temel insani yeterliliklerin tanımlanması, mesleki ve formasyon anlamında kademeler arası geçişlerin okulda bulunan süreye bağlı olarak değil çerçevesi net olarak çizilmiş yeterlilik düzeyine ulaşmış olmakla ilişkilendirilmelidir. Çocuğun Ailedeki eğitim sürecinde de örnek verildiği gibi kurallarımız, yönetmeliklerimiz bulunsa da uygulama pratiğinde aşırı korumacı, kollayıcı tutumlar, şahsiyet sahibi bireylerden çok sürekli beklenti içerisinde, sorunlarının çözümünü sürekli birilerinden bekleyen bir düşünme biçimi ve bireylere neden oluyor.

Bizler bir bütün olarak temel yapısal sorunlarımızda biri dilimizle çok güzel olarak tariheddiğimiz vizyonumuz, misyonumuz gibi genel çerçeve yaklaşımların uygulama safhasında gereklerini yapma konusunda tutarsızlığımızdır. Merhum Alev Alatlının çokça ifade ettiği gibi “mış gibi” yapıyor olmamızdır.

TÜRK MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİNİN İKİNCİ TEMEL SORUNU

EĞİTİM SİSTEMİMİZ BAŞTA OLMAK ÜZERE ÖNEMLİ YAPISAL SORUNLARIMIZDAN BİRİ DE HER DÜZEYDE PLANLAMA VE STRATEJİ GELİŞTİRME KONUSUNDAKİ ZAAFLARIMIZ.

Buradaki temel zaaf alanımız ise daha çok teoride değil pratikte karşılaşılıyor.

Eğitimde verimliliğin ön koşulu kişinin beklentileriyle toplumun beklentileri arasındaki uyum ve hedef birlikteliğidir. Çünkü eğitimin kendisi bir amaç değil, ekonomik sosyal ve kültürel gelişmeyi sağlamanın, bireyleri mutlu, toplumu daha huzurlu yapabilmenin aracıdır. Bu özelliği ile eğitim dinamik yapı arz etmektedir. Ancak ürünleri kısa sürede alınmayan eğitimde dinamizm adına yapılacak değişikliklerin kargaşaya yol açarak faydadan çok zarar getirmesi de yüksek bir ihtimaldir. Kısaca eğitim değişim ile sürekliliğin çok iyi dengelenmesi gereken bir hizmet alanıdır.

Bir sistem eğer planlama aşamasında içinde sorunlar barındırıyorsa mükemmel uygulayıcılar temin edilse bile sorun sürekli var olmaya devam edecektir.

Özellikle eğitim politikaları belirlenirken insanımızın ve ülkemizin geleceği için ne istediğimizi net olarak belirlemeli bizleri bu hedeflere ulaştıracak uzun ve orta vadeli planlar yapılmalı, stratejiler geliştirmeli, kısa vadeli değişikliklerin de bu plan ve stratejilerle uyumlu olmasına dikkat edilmelidir. Şu an şahit olduğumuz husus ise daha çok “Kervan yolda dizilir” yaklaşımını hatırlatacak değişiklikler ve uygulamalardır. Neredeyse hiçbir planımız bir seçim döneminin ötesini hedeflemiyor sürekli kısa vadeli politik beklentiler için uzun vadeli hedeflerimizden vaz geçebiliyoruz. Bu da en az bir insan ömrüne sâri bir yaklaşımla yapılması gereken düzenlemelerin yolda/yolculuk esnasında akamete uğramasına sebep oluyor.

Planlama sorunlarımızla bağlantılı olarak eğitim politikaları belirlenirken, eğitimin öznel amaçlarının, uzman görüşlerinin belirleyiciliğinin sınırlı olmasıdır. Burada da politik bir bakışla öğretmenin belirleyiciliğinden daha çok eğitimcilerden kalabalık olan öğrenci ve velilerin beklentilerin referans olabilmesidir.

Çok detaylandırmadan sürekli çıkan afların, ülkenin ihtiyacının çok üzerinde belirlenen üniversite kontenjanları, ihtiyaç odaklı değil de istek odaklı okul tür ve kontenjanlarının belirlenmesi yanlış önceliklerle düşünmemizin neticesi olduğunu belirtmek isteriz.

Daha güzel bir gelecek ve nesiller için; öğrenci ve velilere oranla sayıları azda olsa eğitim konusunda eğitimcilerin belirleyici olması çok daha sağlıklıdır. Kısa vadeli menfaatler için uzun vadeli faydalardan uzaklaşılması gereklidir.

Eğitim sisteminde herkesin az veya çok rahatsızlık duyduğu ideolojik yaklaşımlar ve yeterince olgunlaşmadan hayata geçen fikirler ortak akıl yaklaşımından uzak olarak oluşturulmuş politikalar maalesef köksüz olmaktadır. Son derece iyi niyetli olsanız da yapılacak değişiklik gerçekten elzem olsa da ilgili kamuoyu olaya yeterince motive edilmemiş, gerekçeler yeterince anlaşılammışsa maalesef uygulama safhasında aksaklıkların oluşması kaçınılmaz olmaktadır.

EĞİTİM SİSTEMİMİZİN ÜÇÜNCÜ TEMEL SORUN ALANI

Eğitim sistemimiz (ve eğitim sitemleri) yapısı itibarı ile insan merkezli ve insan eliyle yürümek zorundadır. Eğitim gibi insanı hedefleyen ve insan eliyle yürütülmek zorunluluğu olan hizmet sektöründe teorilerin mükemmelliğinden daha çok bunun uygulama safhasına yansıma düzeyi önemlidir.

Eğitim sistemimizin üçüncü temel sorun alanı olarak da Eğitim-Öğretim hizmet alanının en önemli taşıyıcı unsuru olan öğretmen ve idari kadrolarımızdan kaynaklı eksikliklerin olduğunu düşünmekteyiz. Eğitim süreçlerinde anlatılacak konu ne kadar önemli ve hayata dönük olursa olsun kullanılacak araçların konunun mahiyetine uygun olması gerekir. Ahlaklı bir nesil inşasını hedeflediğimiz bir ders için hazırladığımız eğitim materyaliniz ne kadar iyi hazırlanmış olursa olsun ders anlatacak kişinin ahlakından bağımsız bir etki oluşturmaz.

Medeniyet Değerlerimiz ile barışık bir nesil için en öncelikli meselemiz bu konuda öğrenciye aktarım yapacak kişi ve kademedeki insanların bu konulardaki yetkinlikleri ve adanmışlıklarıdır. Yoksa müfredat ne söylerse söylesin “içerik” öğretmenin elinden dilinden geçerek öğrenciye ulaşmaktadır. Bu da öğretmenin niteliklerinin ne kadar önemli olduğunu, işini ne kadar sevip sevmediğinin, fedakârlık ve adanmışlık duygularının ne kadar güçlü olması gerektiğini gösterir.

Sadece eğitim kurumlarında değil tüm iş ve işlemlerde, işin gerektirdiği, işin amacına götürmede yetersizliği bulunmayan insanların görevlendirilmesi esas olmalıdır. Kendi medeniyetimizin Koçibey risalesi başta olmak üzere tüm risale külliyatına baktığımızda, ulusların yükseliş ve düşüş seyirlerini incelediğimizde topluma değer katan veya tersinden değerini düşünen en önemli meselenin liyakat meselesi olduğunu söyleyebiliriz. Özellikle etki alanı sınıf sınırlarını aşan okul müdürü, merkez teşkilatlarındaki görevlendirme hususlarında insan sermayemizi en iyi şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu meselede takdir edersiniz ki literatür konusunda neyin yapılması gerektiğinin bilinmesi konusunda eksikliğimiz yok. Sonucu belirleyen ise işin teorisi değil tamamen pratikte yapılan tercihler ve bu tercihlerin motivasyon kaynakları.

Ölçme değerlendirme kısmında da belirttiğimiz gibi üst kademeye geçmenin, yeterliliğin, liyakatin şartlarının net belirlenmesi ve süreçlerin buna göre işletilmesi her konuda elzemdir.

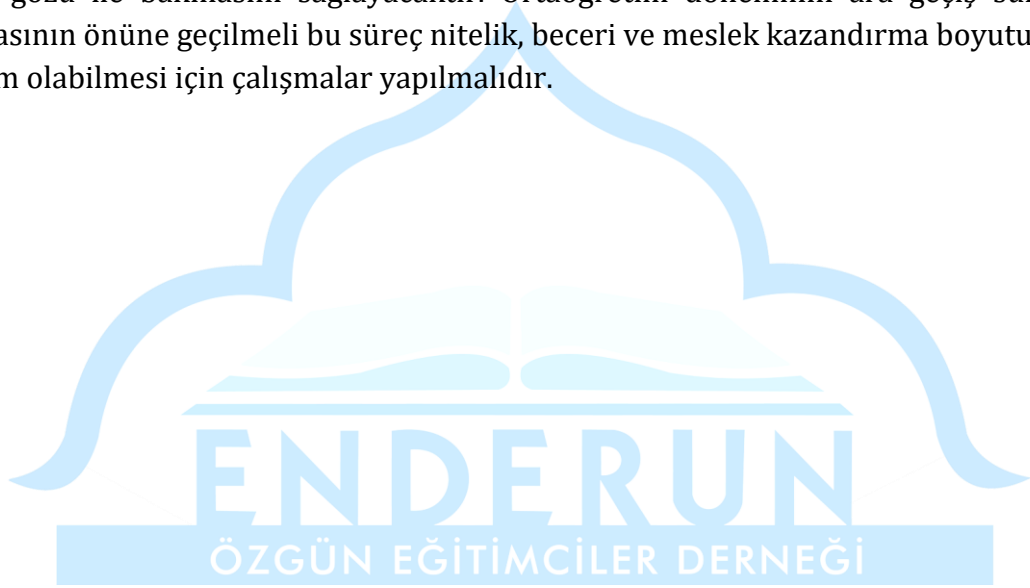
NİTELİKLİ BİREYLER YETİŞTİREBİLMEK İÇİN EĞİTİM SİSTEMİMİZDE AMAÇLANMASI GEREKENLER

Birinci olarak; Toplumdaki yetişkin statüsündeki her bireyin bir mesleğinin, işin ve uğraşısının olmasıdır. Özellikle erkek bireylerin sabah kalktıklarında mutlaka yapacak bir işlerinin olması gerekir. Kişiler öncelikle kendileri sonra aile ve yakınları için fayda üretebildikleri bir faaliyete sahip olduklarında “iyi” olmanın değerini ve hazzını yaşayacaklardır. Kendi sorunlarını çözebildikleri için yük olmayacak, toplumun yükünü paylaşabileceklerdir. Bu yüzden tüm öğrencilerimizin erken yaşlardan itibaren insani niteliklerini artırabilecek, iş yapabilme becerileri geliştirecek, onları birer meslek sahibi yapacak düzenlemeler yapılmalıdır. Çok somut bir öneri olarak öncelikle zorunlu eğitim süresinin liselerde 3 yıl olarak programlayarak 12 yıldan daha aşağılara çekilmesi verimlilik bakımından fayda sağlayacaktır. (En azından Meslek Liselerinde ve normal liselerde bu rahat uygulanabilir.)

İkinci olarak; Toplumdaki her bireyin başta ailesine yönelik olarak aidiyetlerinin güçlü olması gerekir. Kişi her ne iş yaparsa bundan dolayı sevdiği kimselerinde etkilenebileceğinin farkında

olması önemlidir. Sevindirip onurlandırmak istediği bir aileye sahip bir birey davranışlarının sonuçları ile ilgili daha duyarlı olacaktır. Bir aile mensubu olarak kendisini görmeyen, ailesinin kendisi hakkında düşüncelerini önemsemeyen, içinde yaşadığı toplumun ve toplumsal değerlerin bir parçası olarak kendini benimsemeyen insanların topluma karşı ahlaksız fiillerde bulunmaları, suç işlemeleri çok daha kolaydır. Ahlaklı toplum aile, akrabalık, komşuluk ilişkileri güçlü bir toplumdur. Aile olmanın önemini azaltan her yaklaşım ahlaksızlığın daha kolay işlenebildiği bir vasat üretir. Eğitim politikaları aile politikalarından bağımsız olarak düşünülemez.

Üçüncü olarak; Bu yüzden eğitim süreçlerindeki rekabetçi yapı olabildiğince azaltılmalı paylaşımcı ortamlar çoğaltılmalıdır. Lise ve Üniversiteler Giriş sınavlarının çok belirleyici olduğu eğitim sistemimizde sınavlara hazırlık süreci insanımızı bireyselleştirmekte, bencilleştirmektedir. Özellikle de Liselere Giriş Sınavı ve Yüksek Öğrenime Giriş sınav sürecinin sıralama sınavı olmaktan çıkarılıp yeterlilik belirleme haline dönüşmesi kişileri başkaları ile değil kendileri ile yarışmasını sağlayacak, arkadaşlarına rakibi gözüyle değil dayanışabileceği yol arkadaşı gözü ile bakmasını sağlayacaktır. Ortaöğretim döneminin ara geçiş süreci olarak anlaşılmasının önüne geçilmeli bu süreç nitelik, beceri ve meslek kazandırma boyutuyla verimli bir dönem olabilmesi için çalışmalar yapılmalıdır.

2. BÖLÜM

“TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ, ÖĞRETİM PROGRAMLARI” ÖZELİNDE DEĞERLENDİRMELER VE ÖNERİLER

GİRİŞ

Bir toplum içinde o toplumun geleceğine yönelik stratejiler geliştirme çabası akan bir nehir içerisinde nehirle birlikte akarken o nehrin akışına yönelik strateji belirlemeye benzer. Kendinizi akışa kaptırabilir çevresel etkiler gözden kaçabilir, üzerinizdeki kişisel baskılar sizde yanlış yorumlamalara yol açabilir. Nehrin dışına çıkıp akışa yönelik olarak strateji geliştirmek istediğinizde ise nehri oluşturan damlalara ve nehre yabancılaşabilirsiniz, nehrin varlığını tam hissetmeden ona yabancılaşır söyledikleriniz dışarıdan bir değerlendirme olur. Akışı tarif eder lakin akışa müdahale imkânınız yoktur.

İyi niyetli, pozitif, çözüm odaklı olmak kadar objektif ve acı söylemekten de çekinmemek gerekmektedir. Yani zor bir iş!

Yıllardır muhalif bir zaviyeden meseleleri görmek ve olanın eksiklikleri üzerinden eleştirilerde bulunan bir kadro maalesef imkânlar elde edileceği zaman bu imkanların nasıl en verimli bir şekilde toplumun hayrına bir dönüşüm için kullanılacağı üzerinde yeterince çalışması olmadığını tecrübe ettik. Cevdet Said’in Bireysel ve Toplumsal Değişimin Yasaları kitabının girişinde belirttiği gibi “Müslüman gençler inançları uğruna canları dahil her türlü fedakârlık yapabilme iddiasında ve yapabilirken uzun süreli bir ilim yolculuğuna çıkma konusunda yeterli hevesten yoksunlar...” Aslında benzer bir tespit Eric Hoffer’in Kesin İnançlılar kitabında da geçer “kesin inançlı bir kimsenin inancı için fedakârlık yapabilme düzeyi, inancıyla tutarlılık düzeyinden fazladır” gibi bir tespit yapar.

Öncelikle Son 20 yıldan fazla çeşitli düzeylerde iktidar tecrübesi yaşayan kadroların Eğitim meselesine bakarken ne gibi öncelik ve hassasiyetlerle baktıkları, sistemin işleyişi ile ilgili ne gibi kapsayıcı bilgi düzeyine sahip oldukları ve sistem üzerinde ne gibi değişiklik tasavvurunda bulunmak istediklerini objektif olarak doğru okumak ve anlamak gerekmektedir.

Son müfredat tartışmalarına gelmeden önce bir süreç ve strateji belirlenebilmesi için öncelikle bir amacın yuvarlak cümlelerden daha çok net ve köşeli ifadelerle belirtilmesi gerekir.

Müfredat ile ilgili tartışmaların yaşandığı süreci; herkesin kendince istediği biçimde yorumlayabileceği, ifadelerin güzelliğine kimsenin itiraz etmeyeceği, herkesin kendisine göre somutlaştırma imkânına sahip, özür dileyerek “ne şiş yansın ne kebab” tarzı kendi kitlemizin özellikle evrim konusundaki itirazlarını dikkate aldığımızı onlara gösterebileceğimiz ama sisteminde temel dayanaklarına dokunmadan bir “tadilat” süreci işletilebilir mi arayışı olarak okumaktayız.

Müfredat çalışması sistemin içinde ilgili komisyonların sürekli ve ilgili kişi ve kurumlarca interaktif olarak yapması gerekli olan çalışmalardır. Sonuçlar da ilgisine iletilir. Bu tartışmayı kamuoyu ile paylaşmak işte başta belirttiğimiz bir türlü sonlanmayan meşruiyet arayışının

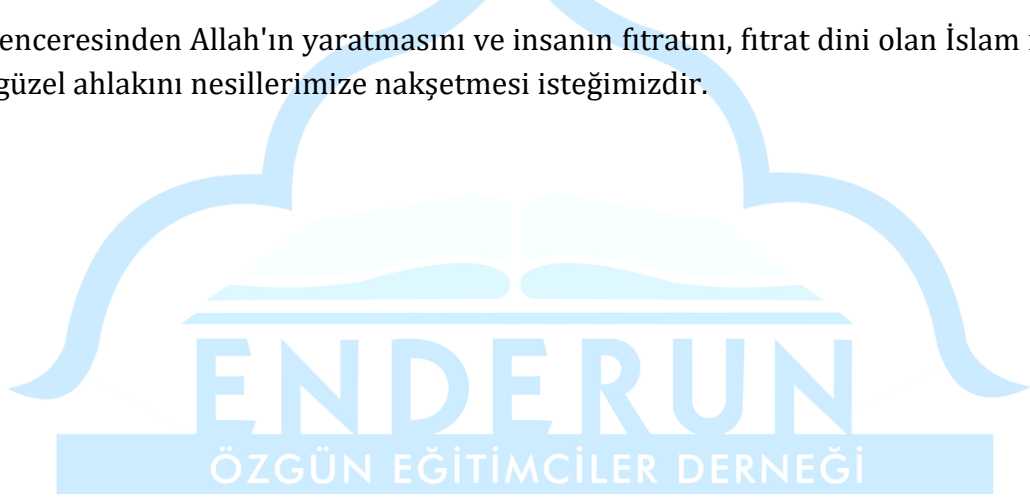

yansıması gibi duruyor. Bu konuda da meşruiyeti en sağlam olarak sağlayacak olanın da işleri doğru yapmak, yapılan işlerin doğru sonuçlar (toplumsal fayda) üretmesidir.

Öncelikli olarak Anayasa ve kanunlarda yazdıklarından bağımsız olarak biz okullarda verdiğimiz eğitim öğretim faaliyetine ne gibi bir anlam/misyon yüklemesinde bulunuyoruz? Devamında üniversitede okuttuğumuz milyonlarca üniversiteli öğrencimizi de dahil ederek Eğitim-Öğretim süreci üzerinden nasıl bir toplumsallık inşa etmek, nasıl bir kalkınma modeli oluşturmak, bu süreçte öğrencilerimizde nasıl bir düşünme ve davranış değişiklikleri oluşturmak istiyoruz. Ezber cümleler kullanmadan en somut haliyle NASIL BİR BİLGİ FELSEFESİ, NASIL BİR MEŞRUIYET REFERANSLARI oluşturmak istiyoruz. Bunların en net haliyle anlaşılması gerekmektedir.

Enderun Özgün Eğitimciler Derneği olarak MEB'den Türk Eğitim Sisteminin asli sorunlarına dair çözüm üretmesini, cesur adımlar atmasını, palyatif konularla zaman kaybına yol açmamasını özellikle önyargılı ve ideolojik eleştiri ve hücumlara itibar etmemesini bekliyoruz. Dahası eğitim sisteminde kronik hale gelen seküler dik ve zihniyeti, bilim kisvesi altında ateistlik ve inançsızlık dayatmasını Kemalizm ile birlikte söküp atmasını, medeniyet değerlerimize aykırı, İslam inancına ters her türlü yaklaşım, söylem ve zihniyeti reddetmesini bekliyoruz.

Vahyin penceresinden Allah'ın yaratmasını ve insanın fitratını, fitrat dini olan İslam ile uyumlu, İslam'ın güzel ahlakını nesillerimize naksetmesi isteğimizdir.

GENEL DEĞERLENDİRMELER

Öncelikle programların hazırlanması sürecinde görev alanların sayısı, görevleri, unvanları ve katkı sağlayan STK sayısı ile kurulan ihtisas komisyonları kamuoyuna açıklanmamıştır. Dolayısı ile teşekkürlerimizi ve eleştirilerimiz Millî Eğitim Bakanlığının kurumsal kimliği üzerinden yapmak durumundayız.

1. “Müfredat ya da öğretim programı, eğitimin bir programa bağlanmasıdır. Öğretim veya eğitim planı için kullanılır. Öğretim programı; hangi konuların öğretileceğini, bunun hangi sırayla verileceğini ve bir konunun üstünde ne kadar durulacağını açıklar. Müfredat dersler ve ders içeriklerinin gösterildiği program türüdür. Müfredat önceden belirlenen hedeflere ulaşmak için tüm eğitim öğretim etkinliklerini, aktivitelerini kapsar. “Temel olarak” bir öğrenme modeli, yeni beceriler veya bilgiler öğrenmenin herhangi bir şeklidir.

Müfredat ile ilgili çalışmaların yapılmasından önce bir milli politika olarak eğitimin felsefesi ve hedeflediği insanın nitelikleri ile ilgili çalışmaların yapılması ve toplumca benimsenmesi gerekmektedir. Bunlar gerçekleştirilmeden müfredatın sıkça değiştirilmesi hem kurumsallığa hem de elde edilen kazanım ve tecrübelerine bir katkı sağlamamaktadır.

2. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli iddiasını gerçekleştirmek için müfredat olayına çok fazla anlam yüklemenin, sorunların müfredat üzerinden çözülebileceği üzerinde çokça literatür oluşturmanın, “eğitim meselemiz”in “iyi insan yetiştirme” sorununu ve eğitimle sistemimiz ile ilgili şikâyete konu olan unsurları gözden kaçırma riskini de içerebilir.

3. Konu insanın merkezde olduğu olgu ve işleyişler olduğunda meselelerimizi çok teknik ve grafikler biçiminde açıklamaya çalışmak anlaşılabilirlik anlamında işimizi kolaylaştırır da çözüm konusunda çok fayda sağlayamayabilir.

Metin içerisinde onca infografik tablo hazırlanmış olmasına rağmen mevcut eğitim modeliyle yeni modeli karşılaştıran bir tablonun eksikliğini nedenlerini anlayabiliyoruz lakin bu yaklaşımı doğru bulmuyoruz. Ortada düzeltilmesi veya geliştirilmesi gereken bir uygulama var ise bir özeleştirisinin de olması gerekmektedir. Özeleştiri yapılmadan ortaya konulacak tekliflerin ikna ediciliği sınırlı olacaktır.

Çözüm konusunu konuşmak aslında ortada bir sorunun olduğu gibi bir ön kabulle hareket etmek anlamına gelmektedir. Etrafından dolaşarak ifade etmeye çalıştığımız ve işimizi ciddi anlamda zorlaştıran iki zorluk bulunmaktadır;

Birincisi; “**Eğitim Sistem ve Sürecinde Temel Sorunlarımız**” konusunda mutabık mıyız? Bizce sorun olan yaklaşım ve durumlar kaç kişi sorun olarak görmekte ve buna yönelik çözüm talebinde bulunmaktadır,

İkincisi olarak da sorunlarımızı ne kadar cesur bir şekilde ifadelendirebiliriz?

4. Türkiye Milli Eğitim Sisteminin ana problemi olarak “Avrupa merkezci bilgi sisteminin hegemonyasından kurtulmayı istememesi” -kendi kendini sömürgeleştirmek- gerçeğini hatırlatmamız gerekiyor.

5. İnsan fikri olgunluğunu ana dilinde inşa ve ifade eder. Lisan bağımsızlığımızı kazanmak için öncelikle öğretmenlerimiz kendi dilinde kavramsal bağımsızlık/özgürlük ve zihinsel bağımsızlık/özgürlük anlayışını güçlendirir. Öğrencilerimizin de Türkçe lisan bilincini ve bağımsızlığını kazanabilmeleri için ilkokul ikinci sınıftan itibaren İngilizce dersinin zorunlu olmaktan çıkarılmasını tavsiye ediyoruz.

Yine bu anlayış çerçevesinde Lise birinci sınıftan itibaren 'Sömürgecilik' dersi okutulmasını,

2017 yılı Kültür Şura'sı kararlarında da yer aldığı üzere ilkokulun tüm kademelerinde zorunlu şiir dersi okutulmasını,

Lise Edebiyat derslerinde yer alacak metinlerin seçiminde özenli davranılarak günümüz Türkçesi adı altında metinlerin kısır hale getirilmemesi gerektiğini tavsiye ediyoruz.

6. "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli" ifadelendirmesi metnin içinde terkip olarak en çok kullanılan cümle olmuş; bu terkinin kısmen siyasallaşmış olduğunu belirtmek isteriz. Türkiye toplumu gibi ideolojik tepişmelerini henüz bitirememiş topluluklarda eğitim meselesinde sorunları ve çözümleri konuşmanın zorluğunun farkındayız.

Sosyal olgularda her türlü hedef ve iddia ancak onu taşıyabilecek kurmay akıl ve kadrolarla toplumda anlam bulur, karşılık görür, toplumsallaşır. Toplumsallaşabilmesi için de iddia sahiplerinin hikâyelerinin güçlü, yaşantılarının iddialarıyla tutarlı olması zorunludur. En basit olarak "Türkiye Yüzyılı için fedakârlık ve çok çalışmak gerekmektedir." dediğimizde insanlar iddia sahiplerinin tutumlarına bakarak tutum geliştireceklerdir. Bu da bir milyondan fazla idareci ve öğretmen kadrosuna sahip bir teşkilatın bir bütün olarak inanmış ve adanmış bir zihniyete sahip ve buna uygun bir yaklaşım içerisinde hizmet üretmesini gerektirecektir.

Enderun Özgün Eğitimciler Derneği olarak bizler bir program ve müfredat çalışmasından daha öncelikli ve belirleyici olanın Millî Eğitim Bakanlığımızın teşkilat ve kadro niteliği olduğunu düşünüyoruz.

7. Müfredat Çalışmaları ile ilgili hazırlanmış metne baktığımızda genel olarak pozitif bir dilin tercih edildiğini, hedeflerin, koşulların çok idealize edildiğini, metnin hiçbir yerinde mevcut işleyişteki bir soruna işaret edilmediğini, İdeal insan ve öğrenci için devlet kurumları üzerinden çözümler sunulduğunu, tüm işleyişte devlet odaklı ve devletçi bir yaklaşımı hissetmekteyiz. Bu yaklaşımın nedeninin bir kısmının "mevzuat zorunluluğu" olduğunu, önemli bir kısmının ise mevcut kadro yapılanmasının "devlet merkezîyetçiliğine yatkın zihniyeti" olduğunu düşünüyoruz. Dilin ve yaklaşımın merkezîyetçilikten, genellemelerden uzaklaşıp daha fazla insan odaklı ve programların bireysel tercihlere imkân tanıyacak bir esnekliğe sahip olmasını tercih edilmesi gerekmektedir.

"Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Farklılaştırılmış öğretim (yaklaşımı ile); bir çatı kavram olarak öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik, bireyselleştirilmiş ve esnek bir yaklaşımı temsil eder."(sy.67) derken fiiliyatta her bireyin kendi planlamasını uygulamak için tercih ettiği açık lise imkânından mahrum bırakılması teori ile pratik arasındaki bariz bir çelişki olarak yaşadığımız bir tecrübe olmuştur.

Kamuoyu ile paylaşılan müfredat tanıtım metni ve müfredat içeriklerinin çok detaylı ve teknik bir içerikte olması açıkçası ne kadar gerekli? Eğitimin amaçları konusunda sistem bir çerçeve çizse de kazanımlar konusunda esas belirleyici olanın; gerçek eğitim ortamında, sınıf içi etkileşimde öğrencinin algı düzeyine hitap eden uygulayıcılar olduğunu düşünüyoruz. Çok detaylı ifadelendirilmiş yönergeler eğitimin kişiselleştirilmesini engelleyici etki oluşturabilir.

Geçmişte müfredat ve sınıf geçme yönetmeliklerinde yapılan değişiklikler bu kadar gündeme taşınmamış olması bu gün için ise bu sürecin daha fazla gündeme taşınarak kamuoyu katkısının beklentisi içine girmesi ne kadar gerekli ne kadar fayda üretmektedir iletişim uzmanlarına sormak gerekecektir.

8. Müfredat ile ilgili hazırlayıcı ortak metinde Beden ve Ruh bütünlüğüne vurgu yapılarak mükemmel insanın tanıtılması ve bu insan Sağlıklı, İradeli, Sorgulayıcı, Üretken, Bilge, Cesaretli, Merhametli, Vatansever, Estetik duygusu yüksek, Ahlaklı niteliklere sahip olarak tarif edilmiştir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, “Bütüncül Eğitim Yaklaşımı”na sahip olduğu defaatle vurgulanmıştır. Bu mükemmeliyetçi yaklaşım değiştirilmesi, yenilenmesi gerekli noktalardan buraya nasıl yaklaşılacağına dair doyurucu cevap verememektedir. Mevcut tanım ve yaklaşımlar eğitim sistemimize yönelik bir özelleştirme barındırmadan telaffuz edildiğinden olsa gerek metnin mükemmeliyetçiliği propaganda dilini çağırıyor.

“Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nde” her öğrencinin ihtiyaç ve potansiyellerine yönelik olarak kendini tanıması ve keşfetmesine yönelik olarak tüm beklentileri karşılayabilecek bir sistemin inşa edildiği net bir şekilde ifade edilirken bu sistemin temel girdisi olan öğrencinin aileden, çevreden, kişisel zaaflarından kaynaklanabilecek eksikliklerin nasıl giderilebileceği, öğrenci hazır bulunuşlulukla ilgili olarak yetersiz kalacağı durumlarda bu öğrencimiz için nasıl hedeflemeler ve süreçler önerildiği okuyucunun hüsnü zannına bırakılmaktadır. Bu durumun ihmal edilmemesi gerekmektedir.

9. Eğitim doğası gereği mükemmel insanlara mükemmel bir sistem içerisinde mükemmel ortamlarda sunulan bir hizmet değildir. Eğitim her şart altında tüm eksik ve zaaflarımıza rağmen insanlarımızın mevcut halden daha iyi olana doğru tekâmül edebilmesi için formel ve kurallı işletilen bir süreçtir. **Burada başarıya en çok katkı sağlayacak olan; şartların ve sistemin mükemmel olması değil öğrenci ve öğretmenin en iyiye ulaşmak için ortaya koyacakları samimi çabadır.**

“Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’ne göre öğrenme sürecinde bilgi ve beceri, birbirinden beslenen etkileşimli bir yapı içindedir.” gibi güzel bir cümleye kimse itiraz etmeyecektir. Lakin öğrenme süreçlerini etkileyen en önemli unsur başarı tanımı ve başarısızlık karşısında ödenecek bedelin öngörülebilir olmasıdır. Şimdiye kadar ki tecrübe edilen uygulamalar başarı çitasının insanların yeteneklerini zorlayarak geliştirebilecekleri bir seviyeye konulmaması, nerdeyse devam şartını yerine getiren her öğrencinin bir şekilde sınıf geçebilmesi şeklinde uygulanmış olmasıdır. Bu da sınıf düzeyi olarak hedef davranışa ulaşamamış bir öğrencimizin sınıf tekrarı gibi bir bedel ödemeyip daha sonraki senelerde gecikmiş bedeller ödemesine yol açmaktadır. Bu örneği vermemizin sebebi müfredat ile ilgili metnin içeriği ve dilinin çok güzel olmasına karşılık bu güzelliklerin amaç olarak ortaya konan sonuçlara ulaştırmada yetersiz

kalmasıdır. **Meselenin uygulama ve uygulayıcı konu başlıklarının öneminin gözden kaçırılmaması içindir.**

10. Türk Milli Eğitim Sistemi ve onu çok etkileyen Yükseköğrenime Geçiş Sisteminde doğru yönlendirme sorunları bulunmaktadır. Özellikle 12 yılı bulan zorunlu eğitim uygulaması ve ülke nüfusuna göre ihtiyaçtan fazla üniversiteli öğrenci sayısı insanımızı yeteneklerinin sınırlarını doğru değerlendirebilmekten ve üretkenlikten uzaklaştırmaktadır. Yükseköğrenime Geçiş Sisteminde hiçbir barajın uygulanmıyor olması çok yanlış bir tercihtir. Eğitim uzmanı olsun veya olmasın meseleye eğitim bilimi açısından bakan herkes bunun yanlışlığını itiraf etmektedirler. Buna rağmen uygulama devam ettiriliyor. **Bu örnek üzerinden söylemek istediğimiz bizleri yüksek bedeller ödemeye sevk eden düşünme yanlışlığımıza işaret etmektir.** Eğitim süreci başta olmak üzere çoğu zaman politika yapımcıları tarafından kısa vadeli menfaatler için uzun vadeli faydalar feda edilmekte bu da bu gün bir sorunun çözümü olarak ortaya çıkardığımız yaklaşımın yarın ve sonraki günlerde birikmiş ve ağırlaşmış sorunlar olarak karşımızda bir dağ haline gelmektedir. **Öz olarak günü kurtarmak için geleceğimizi harcayan uygulama tercihlerinde bulunmak toplum olarak bizleri yanlışla sürüklemektedir.** Eğitim esas olarak kalıcı olanın daha değerli olduğu anlayışını savunur.

Lise mezunu olarak çok rahat bir iş ve meslek sahibi olup üretici olabilecek milyonlarca gencimiz yanlış motivasyonlar ve sistemin de buna müsaade etmesi nedeniyle hayata atılmayı geciktirmekte, gecikmiş bir hayat ise oryantasyonu zorlaştırmaktadır. Uyum sorunları başka sosyal sorunları tetiklemektedir. Mevcut yanlış uygulama her düzeyde dile getirilmesine, problemin doğru planlama ile çözülebileceği bilinmesine rağmen yanlışın sürdürülmesi de açıkça çözüm önerileri sunma konusunda bizlerin motivasyonunu düşürmektedir.

11. “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim programları erdemli insanı yetiştirmek için erdemlerin alt boyutları olan değerleri ve eylemlerini programlar arası bileşenler olarak ele almaktadır.” Altını özenle tekrar çizmek isteriz ki hedef değerlerin sahiplenilmesi ve toplumsallaşması bunların hedef olarak konulması kadar aktarılırken kullanılacak araçların ve araçların amaca uygunluğu çok daha fazla önemlidir. Eğitimde sistem yaklaşımının gereği olarak da eğitim faaliyetinin sadece okul ve öğretmen ile sınırlı olmadığı farkında olunması gerekmektedir. Aile boyutunun önemi, mahalle kültürünün aidiyet ve sorumluluk kazandırabilmesi, bir suç işlendiği zaman suçluyu toplumun adalet duygusunu tatmin edebilecek şekilde cezalandıran ceza infaz sistemi de erdemlerin toplumsallaşmasına katkısı büyüktür.

Sistem okuryazarlığın bir beceri olarak öğrencilere kazandırılması, Disiplinler arası ilişki kurulurken yapay bir ilişkilendirme yapmak yerine farklı disiplinlerin anlamlı bir bütünlük içerisinde ve bir arada kullanılması, Beceriler arası ilişkilendirmeler, gibi niteliklerin bir hedef metninde nasıl durduğundan çok uygulama olarak neye tekabül edeceği önemlidir. Bu da Millî Eğitim Bakanlığımızın ortaya koyduğu hedeflerin daha alt kadrolar tarafından anlaşılması ve benimsenmesini gerektirmektedir.

Ortak metinde öğretmenin rolü ve önemi yeterince net ve etkili anlatılmamış olmasına rağmen ders programının her yerinde öğretmene kritik roller belirlenip açıklanmıştır. Öğretmen yansıtmaları ve öğretmen beklentileri, hangi hizmetiçi eğitim ve öğretmen gelişimiyle

standardıyla karşılanacağı anlaşılammıştır. Ortak metin çok fazla kavramlara boğulmuş olup bu metni öğretmenlerin anlaması bile uzun zaman alacaktır.

12. Mevcut programın % 35 seyreltmesine rağmen haftalık ders çizelgesi yayınlanmadığı için öğrencilerin dersler/gün/haftalık toplam ders saatlerinde azalma olmaması; öğretmenlerin seyreltmeden kaynaklı üçte bir oranında boşalan ders saatlerini hangi anlamlı faaliyetle dolduracağı anlaşılammıştır. Dersler bazında sadeleşme oranlarına ortak metinde yer verilmemiştir.

Esnek ve özgür öğrenme ortamları, okul dışı öğrenme deneyimi ve program dışı etkinlikler; net olmamakla birlikte haftanın beş günü tümüyle okulda uygulanan haftalık programa bakarak hangi zaman aralığında gerçekleşeceği anlaşılammıştır.

13. Öğrenme Kanıtları ve Ölçme ve Değerlendirme başlığında “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim programlarında öğrenmeleri iyileştirmek için sürekli, geliştirici (biçimlendirici) ölçme ve değerlendirme kullanılmış; öğretim tasarım ve uygulamasında birinci önceliğin öğrenme sürecinde derinleşme olmasının teşvik edildiği bir anlayış benimsenmiştir.”(sy.59) denilerek pozitif dil muhafaza edilmiştir. “Ölçme ve Değerlendirme” konusunda detaylı bir bilgilendirme yapılmış, konu gereğinden fazla uzatılmış. Metinde hayatın ve eğitim süreci içerisinde oluşabilecek istenmeyen ihtimaller konusunda ise bir yönlendirmeye işaret edilmemiş.

Metinde yarıştırıcı ve ayrıştırıcı anlayıştan uzak olacağı belirtilmesine rağmen buna sebep olan LGS ve YKS sınavlarına yönelik bir değerlendirmenin olmayışı eksikliklerdir.

Müfredatın ortak özellikleri ile ilgili hazırlanmış metin çoğu yönergeler üzerinden ilgisine aktarılması gereken detaylar ile genişletilerek dikkat dağınıklığına sebep olunmuş. Açıkçası da yapısı gereği çok teorik kalmış.

14. Hazırbulunuşluk, bireyin bir davranışı sergilemesi için gerekli donanıma sahip olmasıdır. Bu donanım büyümeyi, olgunlaşmayı, önceki öğrenmeleri, istekliliği, sağlık durumunu vb. içerebilir. Örneğin, birinci sınıfa başlayan bir çocuğun yazı yazmaya ilişkin hazırbulunuşluğu, kalemi doğru tutabilmesi için gerekli ince motor kaslarındaki olgunlaşmaya; kalemi tutmak için önceden yaptığı denemelere; yazı yazmaya ilişkin istekliliğine ve parmaklarını kullanmasını engelleyebilecek fiziksel bir özrünün olup olmamasına bağlıdır. Gerekli hazırbulunuşluğa erişmeden okula başlatılan çocuklar beklentileri yerine getirmekte zorlanabilmekte, yapabilirliklerine olan inançları sarsılabilmekte, okula yönelik olumsuz duygular besleyebilmekte ve öğrenme motivasyonları kırılabilmektedir.

Haydi bu eksende düşünmeye başlayalım. Acaba Millî Eğitim Bakanlığı tüm kurumlarıyla beceri temelli eksenyle önceki programlardan çok farklı bir karaktere sahip olan K12 Beceriler Çerçevesi Türkiye Bütüncül Modelini uygulayabilmek için gerekli hazırbulunuşluğa sahip midir?

Müfredat ya da öğretim programı, eğitimin bir programa bağlanmasıdır. Öğretim veya eğitim planı için kullanılır. Öğretim programı; hangi konuların öğretileceğini, bunun hangi sırayla verileceğini ve bir konunun üstünde ne kadar durulacağını açıklar. Müfredat dersler ve ders içeriklerinin gösterildiği program türüdür. Müfredat önceden belirlenen hedeflere ulaşmak için tüm eğitim öğretim etkinliklerini, aktivitelerini kapsar.

Öğrenme modelleri, öğrenme mekanizmasını tanımlayan herhangi bir çerçevedir.

Temel olarak, “Bir öğrenme modeli, yeni beceriler veya bilgiler öğrenmenin herhangi bir şeklidir. Bu modeller, çeşitli öğrenme stillerine ayrılan alt kategorilere sahiptir.’

Müfredat değişikliği adı altında yapılan esasında bir müfredat değişikliği değil bir model değişikliğidir. Bugün Türkiye’de Yapılandırmacı Eğitim Modeli kullanılmaktadır. Oysa önerilen model k12 Beceri Temelli Türkiye Bütüncül Eğitim Modelidir. İki model birbirlerinden çok farklıdır.

Bu farklılıklar başlı başına ele alınması gereken bir konudur. Ancak önerilen eğitim modeli yepyeni kavramları olan beceri temelli, yapılandırmacı eğitimden çok farklı bir eğitim modelidir.

Bugün bizim tartışmamız gereken konu yeni müfredat değil bu model değişikliği konusu olmalıdır. Bu konu çok daha mukaddem ve esas meseledir, müfredat değişikinden önce bu model değişikliğini tartışmamız ve bir konsensüs sağlamamız gerekmez mi? Yani eğitim modeli değişikliği gibi devletin en stratejik kurumu olan MEB’in yapısını değiştirecek nitelikte bir köklü değişimi çok daha fer’i bir konu olan müfredat değişikliği başlığı altında ele almak ya büyük bir hata ya da büyük bir değişimi gizleme çabasıdır. İlgililerin uzun zamandır bu konuda çalıştıkları beyanı düşünülürse niçin bu çalışmaların kamuoyu önünde yapılmadığını, çıktıklarının paylaşılmadığını, ilgili resmi, sivil kurumlarla istişare edilmediğini, niçin böylesi bir büyük değişimin bir hafta gibi kısa bir sürede oldu bittiye getirildiğini sormak lazım.

Türk eğitim sistemi bütün kurumlarıyla bu değişime hazır mıdır? Böyle bir değişimin gereklilikleri nelerdir? Bu gerekliliklerin kurumlar, öğretmenler, öğrenciler açısından nasıl karşılanacağı etüt edilmiş midir? Model değişikliğiyle bir milyonu aşkın öğretmen sil baştan yeni bir modelle başlamaya mukni midir, hazır mıdır? Öğrenciler bu modelden nasıl etkilenecektir? Veliler, STK’lar bu değişikliğe hazır mıdır? Hepsinden önemlisi bugünkü yapısıyla devletimiz böyle bir değişimin getireceği süreç ve sonuçlara kurumsal olarak hazırlıklı mıdır?

ÖZGÜN EĞİTİMCİLER DERNEĞİ

ÖZET OLARAK;

Öğrencilerimiz ile ilgili olarak istatistiklere de yansıyan kadim değerlerden uzaklaşma ile ilgili birçok sorunumuzun müfredattan kaynaklı olabileceğine dair anlayış zannımızca çok fazla abartılmaktadır. Müfredatın dili ve yaklaşımı ile ilgili sorunlar ifade edilebilecek olsa da aslında insanımızdaki sapmalara sebep olan en temel sorunun öğretmen başta olmak üzere doğru rol modellerin azlığı yada inisiyatif kullanma konusunda yetersiz kalmalarıdır. Buna ilave olarak yanlış cazibe oluşturduğu anlatım ve görseller, her düzeydeki yanlış iş ve işlemlerin yönelik yaptırımın yetersiz kalması gibi zaaf lar öğrencilerimizi yanlış yollara sevk etmektedir.

Müfredatın buradaki temel fonksiyonu İdealist ve inanç sahibi öğretmenlerimizin elini rahatlatması, işini kolaylaştırmasıdır.

Müfredat tartışmalarında kamuoyuna yansıyan örneklerin daha çok evrim üzerinden olması da çok sınırlı ve eksik bir beklentidir. Müfredat özellikle her konuda dili, dil üzerinden

de tasavvuru inşa eder. Bir sosyal bilgiler ya da tarih kitabında devlete getirilen tanım, devletlerin yükseliş ve başarılarını nedenlerini açıklarken referans olay ve kişilikler nasıl birey ve düşünme tarzı oluşturacağımız ile ilgilidir. Örnek olarak Osmanlı'nın yükselişini sadece padişaha ve askeri başarılarla bağlamak, Osmanlı Devleti'nin düşüşünü de sadece padişah ve çevresindeki kişiler üzerinden açıklamaya çalışmak bireyi önemsizleştiren anlayışları çoğaltır daha otokratik bir zihniyet ve toplum inşasını kolaylaştırır.

Özellikle günümüzde Fatih Sultan Mehmet'i padişahlığa hazırlık sürecindeki eğitimi ve ilmi yeterlilikleri üzerinden tanıtmayan, İstanbul'un fethini yıllara sâri bir şekilde hazırlık ve bir mühendislik başarısı üzerinden açıklamayan, onu sürekli etrafında hainler ve kifayetsiz insanlarla cedelleşen biri olarak anlatmak öğrencilerimizin zihninde nasıl bir devlet ve toplum inşa edecektir düşünmek gerekir. Kudüs'ün fethini Zengi Hanedanlığı, Nurettin Zengi'nin oğlunu değil de Selahattin Eyyubi'yi öne çıkarmasını, Selahattin Eyyubi'nin emirlikleri bir araya toplamayı önceleyen yaklaşımlarını ıskalayan bir anlatım bizlere ne söyler...

Bu örnekleri müfredat tartışmalarının çoğunlukla Fen Bilgisi kitabı üzerinden örneklerle yapılıyor olmasının sınırlılığına işaret etmek için ifade etmiş bulunmaktayız.

Burada da genel beklentinin "İnsanı Allah Yarattı" şeklinde bir anlatımın daha inançlı ve ahlaklı bir nesil yetiştirme problemimizi çözebileceği ya da sorunu büyük oranda çözebileceğini düşünmek çok naif ve her birimizin sorumluluğunu ıskalayan bir zemin oluşturduğunu söylemek isteriz.

İnanç bir anlatı değil bir örneklemedir. Ahlak okunarak, anlatılarak öğretilmez. Ülkeler doğru sözlerle değil doğru uygulamalarla yükselir. Herkes liyakatin önemini bilir ve takdir eder ama uygulamada daha bencil ve oportünist olabilir. Yani söylemek istediğimiz en önemli şey müfredat konusu çalışılmalıdır ama bu özellikle çok fazla insanın meşgul olmasını gerektirecek kadar bir uğraş alanı değildir. **Yapılması gereken her ders için ortaya konan medeniyet mefkuresini benimsemiş ilgili derse hâkim, dilin kullanımını ve yazım tekniklerini bilen ekipler üzerinden her dersin içeriği ve kitabı hazırlanabilir.**

İhtiyaca binaen de ilave dersler konulabilir, özellikle sosyal ders içeriklerine ilave konular eklenebilir. Örneğin bir teklif olarak tarih dersi içeriğine mutlaka sömürgeciliğin tarihi de ilave edilebilir. Ahilik gibi konular uygun derslerin içerisine giydirilebilir.

Tüm bu çalışmalar özellikle medeniyet ufkumuzu paylaşan nesiller amacını gözetse de bunun salt ve sadece okul ortamındaki imkânlar ile sağlanabileceğini düşünmek doğru değildir. Özellikle günümüzde etkilenilen çok fazla unsur olduğu için amaca yönelik olarak sistem yaklaşımı ile yani eğitimi etkileyen her unsuru dikkate almak ve etkileme biçimini olumlu bir şekilde oluşmasını sağlamak ile mümkün olacaktır.

Özellikle görünür ve takip edilen anlamında toplumun önünde olan insanların iyi örneklikler sergilemesi toplumun ihya ve inşası için çok önemlidir.

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ MÜFREDATLARI İNCELEMELERİ

Programın askı sürecinin akabinde görüş bildirdiğimiz kısımların tekrar gözden geçirilerek programın yapılandırılması aşamasına katkı sağlamayı amaçlamaktayız.

ANA SINIFI ÖĞRETİM PROGRAMI

1. Teknolojinin hayatımızın merkezi haline geldiği bu çağda çocukların insani ilişkiler konusunda gelişimini desteklemek için programda belirtilen değerlerin içerisine paylaşma, hoşgörü, affetme, işbirliği gibi değerler de eklenmelidir.
2. Din eğitimi, programda yer verilen belirli gün ve haftalar içerisindeki dini bayramlar konusuyla sınırlı kalmamalı; kandiller, namaz, oruç, hac gibi ibadetler de çocukların bilişsel gelişim düzeyine uygun olarak programda yer almalıdır.
3. Diğer branşlarda sadeleşmeye gidilirken anasınıfı müfredatında tam tersi bir tutum sergilenmiş, ağırlaştırılmış bir müfredat taslağı ile karşılaşmak bizleri üzmüştür. 3-5 yaşındaki çocuklar somut işlemler dönemindeyken onlardan soyut kavramları kavramaları beklenmiş. Renkleri bilmeyen, rakamları tanımayan, pastel boya ile kuru boyayı karıştıran, çocuklardan tuvalet gereksinimini gidermekte zorlanan, ayakkabısını düz giymekte zorlanan çocuklardan analiz, yorum, veri okuma gibi becerilerin beklenmesi sahadan oldukça uzak bir programın sunulması okul öncesi öğretmenlerini üzmüştür.

İLKOKUL TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

1. Ses öğretiminde daha kolay söylenen sesler öne alınabilir. Örneğin 't' sesi yerine 's' harfi alınabilir.
2. Türkçe dersi için kazanımlarda daha çok seyreltme ve azaltma yapılabilir.
3. Ses öğretiminde sesler fasikül biçiminde verilebilir.
4. Okuma-yazma çalışmalarına anlamlı cümlelerle başlanması olumlu bir yaklaşımdır.
5. Harflerin yazım yönleri el yazısı çalışmalarını zorlayabilir.
6. Konular daha somut ele alınabilir. Yeterlilik, başarıma, değerlilik duygular ön plana çıkarılabilir. Bu duygular tüm öğrencileri kapsamalıdır. Olumsuz duyguların oluşması engellenmelidir.

İLKOKUL MATEMATİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

1. Ölçü konusundaki çevrim işlemleri ortaokul 5. veya 6. sınıflara alınabilir.
2. Ritmik saymalara, toplama işlemleri ve çarpma işlemlerinde daha çok yer verilebilir. Özellikle ikişer ritmik saymalar 100'e kadar hem ileri hem de geri olarak saydırılabilir. Ritmik saymalara ağırlık verilebilir.
3. 4. sınıflar için geometri konusu seyreltilebilir.

İLKOKUL FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

1. Fen Bilimleri konularının yer değişmesi olumludur.
2. Kazanım sayılarının azaltılması olumlu bir yaklaşımdır. Ayrıca Fen Bilimleri'nin kazanımlarının daha da seyreltilmesi olabilir.

İLKOKUL MÜFREDATLARI İLE İLGİLİ GENEL DEĞERLENDİRMELER

1. İlkokullarda günlük ders sayısı 6 ders yerine 5 ders olabilir.
2. İlkokullarda ders saati 35 dakika teneffüs ise 15 dakika olabilir.
3. 2017 Kültür Şura kararı gereğince ilkokulun tüm kademelerinde şiir dersi okutulabilir.
4. İkili öğretim yapan okullarda teneffüsler 15 dakika olabilir.
5. 5. sınıflar tekrar ilkokul sistemine alınabilir.
6. Müfredatta yerel ve milliliğe daha çok yer verilebilir.
7. Genel konular değer merkezli olarak verilebilir.
8. Müfredatla ilgili görüş ve önerilerinin daha uzun bir sürede alınması önerilebilir. Daha çok paydaşın görüşlerine başvurulabilir.
9. Müfredatla ilgili pilot uygulamalar yapılabilir.
10. EBA'da var olan içeriklerin zenginleştirilmesi, beceri temelli kitaplar ile desteklenmesi, milli ve manevi duyguları içeren içeriklerle EBA'nın güçlenmesi sağlanabilir.
11. EBA'nın diğer dijital platformlardan geri kalmaması için gerekli tedbirler alınabilir.
12. Süreç Değerlendirme olumlu bir yaklaşımdır.
13. Ders kitaplarındaki metinler özellikle 1.sınıflar için uzundur. Ayrıca metinler kaliteli ve öğrenci seviyesine uygun olmalıdır. Metinler hikaye merkezli hazırlanıp kazanımlar hikayelerle verilebilir.
14. Öğrencilerin hem yetenek hem de ilgilerine göre yönlendirmenin iyi yapılması ve öğrencinin hangi alanda iyiyse o alanla ilgili okullara yönlendirmenin yapılması önerilebilir.
15. İlkokuldan başlamak üzere "Türkiye kimdir?" sorusunun cevaplanması, köprü ve beşik klışesinin yerine bu ülkenin İslam'la mümkün olan varoluşuna dikkat çekilmesi gerekir.

İLKOKUL VE ORTAOKUL DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

- 1.** Namaz ünitesinin 5. Sınıfa kaydırılması ve ilköğretim kademe içerisinde bir defa yer alması namazı öğrenmeyi daha da güçleştirecektir. Bireysel, toplumsal ve ahlaki açıdan birçok yararlılığı bulunan namazın tam olarak öğrenilebilmesi için namaz konusunun 5. Sınıf dışında da ilköğretim kademesinde her sınıf seviyesinde de yer alması elzemdir. Bununla birlikte lise kademesinde namazın anlam çerçevesi herhangi bir sınıfa ünite olarak yerleştirilmelidir.
- 2.** Türklerin Müslüman olmasından ve Türklerin İslam medeniyetine katkılarından bahseden bir ünitenin konulmasının Türk- İslam Kültürün aktarılması bakımından faydalı olacaktır. Böyle bir ünitenin konulması hem öğrencilerimizin ecdadını tanımasını, örnek almasını ve ecdadının yolunu takip ederek İslam medeniyetine hizmet etmek için çaba göstermesini sağlayacaktır.
- 3.** 5-8. Sınıflarda Peygamber Efendimizle (s.a.v.) ilgili ünitelerin kaldırılmış olması, Peygamberimizin Hayatı dersi ile aynı konuların işlenmesinden dolayı yerinde olmuştur. Ancak Peygamberimizin hayatıyla ilgili çocuklarımızın derli toplu ve bu işin ehlinde bilgi edinmeleri için Peygamberimizin Hayatı dersinin bütün öğrencilerimize verilmesi çok büyük önem arz etmektedir.
- 4.** İlkokul ve ortaokulda amaç sevdirmek olan Hz. Muhammed kelimesini, “Peygamber Efendimiz” şeklinde ifade etmek daha isabetli olur. Hz. Muhammed ders adının “Peygamber Efendimizin Hayatı” olduğu gibi.
- 5.** İlkokul ve ortaokul seviyesinde öğrencilerimizin namaz surelerini ezberleyecek bir müfredat mutlaka olmalıdır.
- 6.** LGS Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi soruları maalesef Türkçe sorusu gibi sorulmaktadır. Bu uygulamayı doğru bulmuyoruz. Yeni müfredatın “beceri temelli” ölçme değerlendirme iddiası Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi kazanımları için de uygulanmalıdır. Uygulama yeri olarak bazı ünitelerin camide yapılması mecburi hale getirilmeli.
- 7.** Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde “Evrensel Yasalar” kavramsallaştırması, bu yasaların kendiliğinden var olduğu izlenimi vermektedir ve “Allah’ın Evrensel Yasaları” şekline dönüştürülmelidir.
- 8.** Taslak program, seviyesi yüksek öğrenciye “Zenginleştirme” başlığı altında özel ödevlendirme “Destekleme” özel ödevlendirme, ilgilenmeden bahsediyor. Ancak tecrübe olarak uygulamalarda sınıf sayısı, disiplinsiz öğrencilerin ortamı bozması konusu bu özel takibi yapmanın zorluğu göz önüne alınmıyor.
- 9.** İbadet ünitesi işlenirken öğrenim çıktılarında “İbadetlerin önemi, insana kazandırdıkları ve kültüre yansımaları” Ortaokul Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi müfredat taslağında konularına yer verilmesi takdir edilecek bir husustur.

ORTAOKUL DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

1. Müfredat taslağında yer alan uygulamaya ilişkin esasların 15. Maddesinde yer alan “Öğrenciler sure ve duaları ezberlemeye zorlanamaz.” ifadesi derslerimizde ana tema olarak kabullendiğimiz ve anlattığımız “Din hayat kurucudur.” felsefesini anlamsız hale getirmektedir.

Bu ifade çıkarılmalı, yerine teşvik edici ifadeler kullanılmalıdır.

2. Müfredat taslağında yer alan uygulamaya ilişkin esasların 16. Maddesinde yer alan “... programda yer alan dinî pratikleri yerine getirmeye zorlanmaz.” ifadesi öğrencilerin ibadet ritüellerini uygulaması noktasında gereken sorumluluk bilincini hissetmesinde büyük bir engel olarak görülmektedir. Bu ifade de taslaktan çıkarılmalıdır.

3. Taslakta yer alan Programlar Arası Bileşenler başlığında yer alan İçerik Çerçevesi kısmında bulunan “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4-8. Sınıf) Öğretim Programı’nda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Peygamberimizin Hayatı, Temel Dinî Bilgiler ve Kur’an-ı Kerim’in Anlam Dünyası derslerinde ele alınan konularda tekrara düşülmemesidir.” şeklindeki ifade bu derslerin içeriğiyle tezat teşkil etmektedir. Birçok sınıf seviyesinde bu dersler içerik açısından paralellik göstermektedir. Hatta burada Temel Dini Bilgiler dersinden söz edilirken yenilenen müfredat taslakları arasında Ortaokul Temel Dini Bilgiler dersi yer almamaktadır.

4. Namaz ünitesinin 5. sınıfa alınması dinin temel ibadetinin sünnete uygun bir şekilde uygun yaşta öğrenilmesi açısından olumludur.

5. Eski müfredatta ünite sonlarında yer alan peygamber kıssalarının azaltılıp tek sınıf seviyesi ve tek üniteye toplanmış olması öğrenmenin tedriciliği açısından olumsuz olarak değerlendirilmiştir. Bunun yerine eski uygulamanın devamı daha uygundur.

6. Yeni müfredatta 7. sınıf ünite konularının bilgi yükü bakımından çok yoğun ve zihin yorucu olduğu görülmüştür. Yaşayan Dünya Dinleri ve Kader ünitesi 8. sınıfa alınabilir.

ÖZGÜN EĞİTİMCİLER DERNEĞİ

ORTAOKUL KUR’AN-I KERİM DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

1. Ortaokul Kur’an-ı Kerim müfredat taslağında harflerin öğretimi 5, 6, ve 7. Sınıfa serpiştirilmiş durumdadır. Bu bütünlükçü bir öğretim programı için kabul edilebilir değildir. Aynı zamanda seçmeli olan bu ders için sanki öğrenci her sınıf seviyesinde seçecek beklentisiyle hazırlanmıştır. Bu beklenti saha gerçekleri ile uyuşmamaktadır. Latince’den okuma yazmayı ve mantığını beş yıl önce öğrenen bir 5. Sınıf öğrencisi çok rahatlıkla bir dönem içerisinde Kur’an-ı Kerim’i öğrenme potansiyeline sahiptir.

2. Ezberlenecek sürelerin yanı sıra yüzünden okunan surelerin de anlamlarının verilmesi ve incelenmesi Kuran’ı anlama noktasında katkı sağlayacaktır.

ORTAOKUL TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

1. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli müfredat değişikliğinde müfredatın sadeleştirilmesi isabetli bir karar olmuştur.
2. Dil bilgisinde yapılan sadeleştirme ile müfredattaki yoğunluk hafifletilmiş, öğrencilerin; okuryazarlık yönlerini geliştirme, anlam ve yorumlama becerileri kazanmalarına fırsat tanınmış.
3. 5 ve 6. sınıflarda noktalama işaretlerinin ve yazım kurallarının yaygın kullanılan, 7 ve 8. sınıflarda ise az rastlanılan özellikleri etkinliğe dönüştürülür kazanımı getirilmesi uygun bulunmuştur.
4. Yeni kavramlar içeren müfredat dil ve anlatım açısından anlaşılır değildir. Bilinen oturmuş kavramlar yerine yeni kavramlar üreterek aynı şeyleri söylemenin programa bir katkısı olmadığı düşünülmektedir. Becerilerin öğrenme çıktısına dönüştürülmesinde zorluklar yaşandığı anlaşılmaktadır. Mevcut programdaki kazanımların sade, anlaşılır ve net dili, yerini karmaşık beceri ve süreç bileşenlerine bırakmıştır.
5. Dil yapıları konularının kademeli olarak her sınıf seviyesine getirilmesi(sınırları yay araç içinde belirtilmiştir) uygun görülmüştür.
6. Türkçe dersinin beceri alanları ile ilgili gerçekleştirilen eğitim öğretim faaliyetlerinin ürüne dönüşmesini hedefleyen atölye uygulama çalışmalarına yer verilmesi ,üretim atölyesi uygulama esasları, dinleme/izleme atölyesi uygulama esasları, okuma atölyesi uygulama esaslarının programa konulması isabetli görülmüştür.
7. Metin türlerine “hiper metin, infografik, grafik simge, vlog, ilk gösterim filmi (fragman), belgesel, dijital öykü” gibi türlerin dahil edilmesi öğrencilerin derse katılımı açısından uygun görülmüştür.
8. Programda temaların sınıf seviyelerine göre zorunlu hâle getirilmesi ve aynı zamanda aynı temanın işlenmesi ortak sınavlar açısından uygun görülmüştür.
9. Temaların azaltılması dil becerilerine yönelik etkinliklerin kazandırılması açısından uygun görülmüştür.
10. Programın genel işleyişi anlama ve anlatma becerilerinin birbirlerini destekleyen biçimde işletilmesi uygun görülmüştür.
11. Programda öğrencilerin belirli bir akış içinde dil gelişimleri sağlanırken kavramsal, sosyal-duygusal öğrenme ve okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesine, sahip oldukları eğilim ve değerlerin olgunlaştırılmasına öncelik verildi.
12. Konuşma becerisine yönelik öğrenme hedefleri “sözlü üretim” ve “sözlü etkileşim” olmak üzere iki grupta ele alınması isabetli görülmüştür.
13. Yazma becerisine yönelik öğrenme çıktıları oluşturulurken “yazılı üretim” ve “yazılı etkileşim” kategorileri getirilip bunların bazen birlikte bazen de ayrı ayrı öğrenme çıktılarına yansıtılması uygundur.

ÖNERİLER

1. Dil yapılarının sadeleştirilmesi her ne kadar uygun görülse de ölçme ve değerlendirme süreçlerinde yer verilmesi gerekmektedir.
2. 'Metin türlerine "hiper metin, infografik, grafik simge, vlog, ilk gösterim filmi (fragman), belgesel, dijital öykü" gibi türlerin dahil edilmesi öğrencilerin derse katılımı açısından uygun görülmüştür.' maddesi her ne kadar olumlu olsa da zengin bir dijital içerik havuzunun oluşturulması önemlidir.
3. Temadaki metinlerin kültürel değerlerimiz çerçevesinde klasik eserlerimizden seçilmesini tavsiye ediyoruz.
4. Eğitim öğretimin ortak sürdürülebilmesi için öğretmenlerin kullanacağı ek kaynakların ve kılavuz kitabın bakanlık tarafından temin edilmesi tavsiye edilmektedir.(Maliyet endişesi olursa e-kitap şeklinde verilebilir.)
5. Öğrencilerin kavraması açısından etken edilgen konusundan önce cümlenin öğelerinin verilmesi mümkün değilse etken edilgenin de kaldırılması tavsiye edilmektedir.
6. Müfredatta kullanılan terim ve kavramların sadeleştirme anlayışına ters düştüğü bunların da sadeleştirilmesi gerekmektedir.
7. Dinleme ve konuşma becerilerinde öğretmenlerimizin değerlendirme süreçlerinde kullanabileceği ortak ölçeklerin yayımlanması gerekir. Konuşma ve dinleme türleri verilirken ilgili türlerde 'Şu ölçekler kullanılabilir.' şeklinde belirtilerek öğretmenlerimize kolaylık sağlanmalıdır.
8. Sözel mantık ve muhakeme konusunun Türkçenin öğrenim beceri alanında değerlendirilmediği düşünüldüğünden müfredattan çıkarılması gerekmektedir.
9. Ders kitaplarındaki metin ve etkinliklerin öğrencilerin ilgilerine göre hazırlanması önerilmektedir.
10. Anlatım bozuklukları konusunun kademeli olarak tüm sınıflarda işlenmesi gerekmektedir.
11. Altıncı sınıf kazanımları içinde bulunan 'Özne yüklem uyumunu fark eder.' kazanımı kaldırılmalıdır.
12. Yardımcı ses olarak "y,ş,s,n" alınmalı mı yoksa sadece "y" sesi mi buna açıklık getirilmelidir.
13. MEB'in her ay hazırladığı örnek sorular gibi her ay birkaç örnek soru hazırlaması hem öğretmenler hem öğrenciler için önemli alternatif olacaktır.

ORTAOKUL SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

1. Yeni eğitim öğretim programında “seyreltilme” yansımaları en çok Sosyal Bilgiler Öğretim Programında göstermiş. Sosyal Bilgiler ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde öğrenme çıktıları yaklaşık % 45-50 oranında seyreltilmiş. Eski ve yeni öğretim programlarını karşılaştıracak olursak;

5. sınıflardaki öğrenim çıktısı sayısı 33’ten 19’a düşürülmüş.

6. sınıflardaki öğrenim çıktısı sayısı 34’ten 18’e düşürülmüş.

7. sınıflardaki öğrenim çıktısı sayısı 31’den 17’ye düşürülmüş.

8. sınıflardaki öğrenim çıktısı sayısı ise 39’dan 15’e düşürülmüş. .

2. “SB.6.3.4. XI-XIII. yüzyıllar arasında meydana gelen siyasi faaliyetler ve askerî mücadelelerin Anadolu’nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasına etkisini özetleyebilme” gibi iki yüz yılı kapsayan kazanımlarda sınırların net olarak çizilmesi taslak için olumlu bir nitelik olarak değerlendirilebilir.

3. Seyreltilme yaparken bazı kazanımların da sınıflar arasında kaydırıldığı görülüyor. Örneğin 5. sınıf öğretim programında 4 ve 6. sınıfta kaydırılan öğrenim çıktıları yer alıyor.

4. Öğretim programında her öğrenim çıktısının ders için öğretim tasarımına/işlenişine yer verilmiş. Bu noktada öğretmene yol haritası çizilmiş. Ayrıca ders sırasında kullanılması gereken öğretim yöntem ve stratejilerine; etkinlik önerilerine, kanıt kullanımlarına yer verilmiş. Bu durum öğretmenin özgünlüğünü sınırlandırabilir.

5. Önceki öğretim programında 7 olan öğrenme alanı yeni öğretim programında 6’ya düşmüş ve öğrenme alanlarının isimleri de yenilenmiş. Bazı öğrenim alanları da artık yok ama bu öğrenme alanlarının çıktıları diğer öğrenme alanlarına kaydırılmış durumda.

6. Yeni müfredat. “yetkin ve erdemli insan” yetiştirmeyi temel amaç sayıyor. “Bütüncül” bir yaklaşımla millî ve manevi değerlere Türkçe dersinde verilmiş. “Değerler Eğitimi” doğrultusunda kurgulanmaya çalışılan öğretim programının Sosyal Bilgiler’de karşılığının daha fazla olması beklenebilirdi. Örneğin, Türkçe dersinde hemen hemen her öğrenme çıktısı bir değerle ilişkilendirilirken içeriği değerler eğitimine çok uygun olan “Vatanseverlik” “Sorumluluk” vb. değer öğretimine çok uygun olan Sosyal Bilgiler dersi Türkçe gibi ana rolü hak eden branşlardandı diyebiliriz.

7. Yeni Sosyal Bilgiler öğretim programında “okul dışı öğrenme ortamları”nın çerçeveye alınması önemlidir.

Sonuç olarak; Sosyal Bilgiler Öğretim Programı bilgiyi kullanabilmeyi ön plana çıkarıyor.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nın mevcut eksikleri giderilip uygulanabilirlik niteliği artırılırsa verimli olabileceğini düşünüyorum.

ORTAOKUL MATEMATİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

1. Taslak ortaokul müfredatı incelendiğinde özellikle 5. sınıf, 6. sınıf ve 7. sınıf programların mevcut programdan çok daha yoğun olduğu, özellikle somut işlemler döneminde olan 5. ve 6. sınıf öğrencilerine daha önce 7. sınıfta okutulan soyut kavramlardan oluşan konuların geldiği görülmüştür.

Örnek:

MAT.5.3.7. Kazanımı 5.sınıf seviyesi üzerindedir.

MAT.5.4.3 ve MAT.5.4.4 Bu kazanımların 7. veya 8.sınıfta okutulması daha uygundur

MAT.6.1.2 , MAT.6.2.2 , MAT.6.2.3 bu kazanımlar somut işlemler döneminde olan 6. sınıf öğrenciler için ağır olacaktır.

MAT.7.4.7, MAT.7.4.8., MAT.7.4.9 ve MAT.7.4.10 Kazanımlarının ise sadeleştirilmesi ve konu akışının buna göre düzenlenmesi uygun olacaktır.

2. 8. Sınıf müfredatı mevcut müfredata göre hafiflediği görülmektedir. Ancak MAT.8.2.2, MAT.8.2.3, MAT .8.2.4 kazanımlarının liseye alınması daha uygundur.

3. İstatistiksel Araştırma Süreci ve Veriden Olasılığa ayrı bir tema olarak belirlenmiş dört yıla dağıtılmış ve olası gereken süreden daha fazla süre ayrılmıştır .Bu konuların tek bir sınıf seviyesinde toplanması konu bütünlüğünün sağlanması açısından önemli olduğunu düşünüyoruz.

4. Kazanımların daha açık ve sade bir dille ifade edilmesi programın uygulanması açısından daha anlaşılır olacaktır. Örneğin tam sayılarla işlemlerle ilgili net kazanımlar görülmemiştir.

5. Geometrik şekillerle ilgili kazanımlar karıştırılmış, konu bütünlüğü bozulmuştur.

6. Müfredatın tema olarak değil, konu olarak hazırlanması uygulayıcıların işini kolaylaştıracaktır.

7. Ayrıca Müslüman Türk matematikçilerin öğrencilere örnek teşkil etmesi açısından her sınıf seviyesinde müstakil bir konu başlığı altında verilmesi faydalı olacaktır.

ORTAOKUL FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

1. Bu incelemede ünite ve bölümler baz alınmıştır. Ünitelerde hedeflenen öğrenme çıktılarında (mevcut programda kazanım) gerçekleştirilen genişletme veya daraltmalar ile öğrenme çıktıları içerikleri dikkate alınmamıştır.

Özellikle bu program taslağının ortaya çıkmasında gerekçe olarak sunulan öğrenme çıktılarının (mevcut programda kazanım) azaltılması incelenmiştir. Öğrenme çıktı sayılarındaki değişim aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Sınıf	2018 Öğretim Programı Kazanım Sayıları	2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğrenme Çıktı Sayıları
5	36	28
6	59	36
7	67	36
8	61	43
Toplam:	223	143

Tablodan da anlaşılacağı üzere kazanım (öğrenme çıktısı) sayısında azalma olduğu görülmektedir.

Aşağıda mevcut programda yer alan ancak bu taslak programında ortaokul düzeyinden kaldırılan bölüm ve üniteler verilmiştir.

Ortaokul Düzeyinden Kaldırılan Ünite veya Bölümler			
5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf
Canlılar Dünyası ünitesi	YOK	YOK	Basınç Ünitesi
			Biyoteknoloji
			Öz ısı
			Türkiye’de kimya endüstrisi

2. Ortaokul 5, 6, 7 ve 8. Sınıf düzeyinde yapılan incelemeden yola çıkarak program değişikliğinin sınıf düzeyleri arasında konu-ünite değişiminden ibaret olduğu söylenebilir. Bu değişiklikte amaçlanan kazanım azaltılması bakımından ise amaca uygun bir taslak hazırlandığı söylenebilir. Biyoteknoloji ve Türkiye’de Kimya Endüstrisi konularının tamamen kaldırılması olumlu ancak özellikle basınç ve öz ısı gibi konuların bu düzeyden çıkarılmış olması fizik, kimya gibi ana bilim dallarının temel kazanımlarının alınamaması kaygısı oluşturmaktadır.

3. Dünya bilim tarihinde çığır açan Müslüman bilim insanlarının öğrencilerimiz tarafından daha ayrıntılı öğrenilmesi gereklidir. Örneğin bir İbnü-l Heysem’in (Optiğin Babası) hayatı ve çalışmaları anlatılmadan ışık ünitesine geçilmemesi, Dünya’nın yuvarlak oluşu ile ilgili Ali Kuşçu, Takiyyuddin ve Biruni’nin çalışmalarına değinilmeden uzay çalışmalarına geçilmemesi, İbn-i Sina’nın Avrupa tıp tarihine kaynak kitap olacak eserler yazdığını bilmeden, Cezeri’den bahsetmeden robot teknolojisine geçilemeyeceğini özellikle Avrupa Batı bilimine Müslüman bilim adamlarının katkısını vurgulamak gerekmektedir. Aksi takdirde öğrencilerimizin bilimin sadece Batı’dan geldiğine inandırmak gibi çaba içinde olduğumuz ortaya çıkacak.

4. Fen bilimleri branşında 2018’den itibaren ezberden uzak, yaparak, yaşayarak, deney ve gözleme dayalı, çıkarım yapabilme ve elde edilen sonuçlara ulaşabilme yöntemi getirilmiştir. Dolayısıyla bütün kazanımların(öğrenme çıktıların) ağırlıklı olarak pratiğinin de yapılması gerekmektedir. Bu nedenle bütün sınıf seviyelerinde haftalık en az 5(beş) Ders Saati olmalıdır. Ya da 4+1 şeklinde yani haftada 1(bir) Ders Saati laboratuvar olarak düzenlenmelidir.

5. Fen Bilimleri derslerinin tamamında yaratılış, fitrat, sanat, ilahi idare, ahenk, emanet lütuf vb. kavramlar kullanılmalıdır.

FEN BİLİMLERİ DERSİ, 5. SINIF MEVCUT ÖĞRETİM PROGRAMI (2018) VE 2024 TASLAK PROGRAM KARŞILAŞTIRMA TABLOSU

ÜNİTE ADI	ÜNİTE BÖLÜMLERİ	DEĞERLENDİRME
1. ÜNİTE: GÖKYÜZÜNDEKİ KOMŞULARIMIZ VE BİZ	1. Bölüm: Gökyüzündeki Komşumuz: Güneş 2. Bölüm: Gökyüzündeki Komşumuz: Ay 3. Bölüm: Dünya'mız ve Gökyüzündeki Komşularımız	
2.ÜNİTE: KUVVETİ TANIMALIM	1. Bölüm: Kuvvet ve Kuvvetin Ölçülmesi 2. Bölüm: Kütle ve Ağırlık İlişkisi 3. Bölüm: Sürtünme Kuvveti	
3.CANLILARIN YAPISINA YOLCULUK	1. Bölüm: Hücre ve Organelleri 2. Bölüm: Destek ve Hareket Sistemi	Özellikle organellerin görevleri konusunda zorlanma yaşanabilir. Kloroplast ve Sentrozomorganellerin görevlerini kavramak için fotosentez ve hücre bölünmesinin kavramlarının alt yapısı hazır edilmeli. Madem %35 sadeleştirme yapılacaksa anlaşılmasını kolaylaştırmak için, Sadece "hücrenin temel kısımları ve bitki ile hayvan hücreleri arasındaki basit farklılıklar verilmesi daha uygun olacaktır. Destek ve hareket sistemi gibi kapsamlı bir konu yerine daha anlaşılır ve somut olan boşaltım sistemi alınabilir.
4. ÜNİTE: IŞIĞIN MADDE İLE ETKİLEŞİMİ	1. Bölüm: Işığın Yayılması 2. Bölüm: Işığın Madde ile Etkileşimi 3. Bölüm: Tam Gölgenin Oluşumu	
5.ÜNİTE: MADDENİN DOĞASI	1. Bölüm: Maddenin Tanecikli Yapısı 2. Bölüm: Isı ve Sıcaklık 3. Bölüm: Maddenin Hâl Değişimi 4. Bölüm: Madde ve Isı	Isı konusunda fazla ayrıntıya girilmemesi ve ısı iletiminin eklenmiş olması olumludur.
6. ÜNİTE: YAŞAMIMIZDAKİ ELEKTRİK	1. Bölüm: Devre Elemanlarının Sembollerle Gösterimi ve Devre Şemaları 2. Bölüm: Basit Bir Elektrik Devresinde Ampul Parlaklığını Etkileyen Değişkenler	
7.ÜNİTE: SÜRDÜRÜLEBİLİR YAŞAM VE GERİ DÖNÜŞÜM	1. Bölüm Evsel Atıklar ve Geri Dönüşüm	Öğrencilerin daha erken yaşta çevre bilincine sahip olması açısından 5. Sınıf düzeyine alınması olumlu olmuştur.

FEN BİLİMLERİ DERSİ, 6. SINIF MEVCUT ÖĞRETİM PROGRAMI (2018) VE 2024 TASLAK PROGRAM KARŞILAŞTIRMA TABLOSU

ÜNİTE ADI	ÜNİTE BÖLÜMLERİ	DEĞERLENDİRME
1.ÜNİTE: GÜNEŞ SİSTEMİ VE TUTULMA	1. Bölüm: Güneş Sistemi 2. Bölüm: Güneş ve Ay Tutulmaları	
2.ÜNİTE: KUVVETİN ETKİSİNDE HAREKET	1. Bölüm: Bileşke Kuvvet 2. Bölüm Sabit Süratli ve Sabit Hızlı Hareket	
3.ÜNİTE: CANLILARDA SİSTEMLER	1. Bölüm: Bitki ve Hayvanlarda Üreme, Büyüme ve Gelişme 2. Bölüm: Denetleyici ve Düzenleyici Sistemler	Eşeyli ve eşeysiz üreme konusu mitoz ve mayoz bölünmenin devamı niteliğinde olduğundan bu iki konu peş peşe işlenmesi uygun olacaktır. Mitoz ve mayoz bölünmenin 6. Sınıf seviyesi için ağır olması nedeniyle 7. Sınıfta Eşeyli ve eşeysiz üreme, hücre bölünmeleri ve insanda üreme, büyüme ve gelişme konularının işlenmeye devam etmesini uygun buluyoruz.
4.ÜNİTE: IŞIĞIN YANSIMASI VE RENKLER	1. Bölüm: Işığın Yansıması 2. Bölüm: Aynalar 3. Bölüm: Işığın Soğurulması	Mercekler hariç diğer optik konularının bu sınıf düzeyine alınması olumludur.
5.ÜNİTE: MADDENİN AYIRTEDİCİ ÖZELLİKLERİ	1. Bölüm: Isı ve Madde Etkileşimi 2. Bölüm: Maddenin Hâl Değişim Noktaları 3. Bölüm: Yoğunluk	Yoğunluk konusu matematiksel bağıntılar olmadan anlaması zorlaşacağı için bu sınıf düzeyi için ağır olmaktadır. Yoğunlukla ilgili matematiksel hesaplamaların kaldırılması uygun olacaktır.
6.ÜNİTE: ELEKTRİĞİN İLETİMİ VE DİRENÇ	1. Bölüm: Elektrik İletimi 2. Bölüm: Elektriksel Direnç ve Bağlı Olduğu Faktörler	
7.ÜNİTE: SÜRDÜRÜLEBİLİR YAŞAM VE ETKİLEŞİM	1. Bölüm: Biyoçeşitlilik 2. Bölüm: İnsan ve Çevre Etkileşimi	

FEN BİLİMLERİ DERSİ, 7. SINIF MEVCUT ÖĞRETİM PROGRAMI (2018) VE 2024 TASLAK PROGRAM KARŞILAŞTIRMA TABLOSU

ÜNİTEADİ	ÜNİTEBÖLÜMLERİ	DEĞERLENDİRME
1.ÜNİTE: UZAYÇAĞI	1. Bölüm: Türkiye ve Uzay Araştırmaları 2. Bölüm: Uzayda Neler Var?	Uydu isimlerini ezberletmekten ziyade uydu teknolojisinin önemi Türkiye'nin uzay çalışmalarındaki aktif rolü üzerinde durulması gereklidir. İlk Türk Astronot'un müfredata girmesi öğrencilerin motive olmasında önemli rol oynamaktadır.
2. ÜNİTE: KUVVET VE ENERJİYİ KEŞFEDELİM	1. Bölüm: Kuvvet, İşve Enerji İlişkisi 2. Bölüm: Enerji Dönüşümleri	Kütle ve ağırlık kavramları zaten günlük hayatta birbirinin yerine kullanılan kavramlar olduğu için 5. Sınıf düzeyinde anlaşılması zor olacağından 7. Sınıfta kalması uygun olurdu.
3. ÜNİTE: VÜCUDUMUZDAKİ SİSTEMLER	1. Bölüm: Sindirim Sistemi 2. Bölüm: Dolaşım Sistemi 3. Bölüm: Solunum Sistemi 4. Bölüm: Boşaltım Sistemi	
4.ÜNİTE: IŞIĞIN DÜNYASI	1. Bölüm: Işığın Kırılması 2. Bölüm: Mercekler	Işığın soğurulması ve aynalar konularının 6. Sınıfta anlatılması uygun olmuştur.
5. ÜNİTE: MADDENİN DOĞASINA YOLCULUK	1. Bölüm: Maddenin Tanecikli Yapısı 2. Bölüm: Saf Maddeler 3. Bölüm: Karışımlar 4. Bölüm: Karışımların Ayrılması	
6. ÜNİTE: ELEKTRİKLENME	1. Bölüm: Elektrik Yükleri ve Elektriklenme	
7.ÜNİTE: SÜRDÜRÜLEBİLİR YAŞAM VE ENERJİ	1. Bölüm: Besin Zinciri ve Enerji Akışı 2. Bölüm: Sürdürülebilir Yaşam	

**FEN BİLİMLERİ DERSİ, 8. SINIF MEVCUT ÖĞRETİM PROGRAMI (2018) VE 2024
TASLAK PROGRAM KARŞILAŞTIRMA TABLOSU**

ÜNİTE ADI	ÜNİTE BÖLÜMLERİ	DEĞERLENDİRME
1.ÜNİTE: MEVSİMLER VE İKLİM	1. Bölüm: Mevsimlerin Oluşumu 2. Bölüm: İklim ve Hava Olaylar	Zaten kapsamlı bir ders olan Fen Bilimleri dersine 9. Sınıf Coğrafya dersinde ayrıntılı bir şekilde anlatılan bu ünitenin tamamen kaldırılması uygun olacaktır. Bu ünite yerine ortaokul düzeyinden tamamen kaldırılması planlanan basınç ünitesinin kaldırılmaması yerinde olacaktır. Basınç konularının ortaokul düzeyinde işlenmesi lise eğitimine temel oluşturur.
2. ÜNİTE: YAŞAMI KOLAYLAŞTIRAN KUVVET	1.Bölüm: Basit Makineler	
3. ÜNİTE: YAŞAMIN GİZEMİ	1. Bölüm: DNA ve Genetik Kod 2. Bölüm: Mitoz ve Mayoz 3. Bölüm: Kalıtım 4. Bölüm: Mutasyon ve Adaptasyon	Daha önce bu sınıf düzeyinde işlenen biyoteknoloji bölümü ortaokul düzeyinden kaldırılmış olması olumludur.
4.ÜNİTE: SESİN DÜNYASI	1. Bölüm: Sesin Oluşumu ve Yayılması 2. Bölüm: Sesin Madde ile Etkileşimi	
5. ÜNİTE: PERİYODİK TABLO VE MADDENİN ETKİLEŞİMİ	1. Bölüm: Periyodik Tablo 2. Bölüm: Fiziksel ve Kimyasal Değişimler 3. Bölüm: Kimyasal Tepkimeler 4. Bölüm: Asitler ve Bazlar	
6.ÜNİTE: ELEKTRİĞİN YOLCULUĞU	1. BÖLÜM: Ampullerin Bağlanma Şekli 2. BÖLÜM: Elektrik Enerjisinin Dönüşmesi	
7.ÜNİTE: SÜRDÜRÜLEBİLİR YAŞAM VE MADDE DÖNGÜLERİ	1. Bölüm: Enerji Dönüşümleri 2. Bölüm: Madde Döngüleri ve Çevre Sorunları	

LİSE TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

1. 'Geçmişin İnşa Sürecinde Tarih' ünitesine ayrılan süre (18 saat) fazladır.
2. Aynı ünite içerisindeki kavramların, içeriğin ayrıntılı ve öğrenci düzeyinin üzerinde olduğu gözlemlenmiştir.
3. Tarih öncesi dönemlerin (Pheristoria) aktarımında Darwinist Bakış Açısı -avcı, toplayıcı insandan üretici topluma geçiş şeklinde olan- aktarımın yerine inanç temelli bir aktarım tercih edilmelidir.
4. 'İslamiyet Öncesi ve İslam Tarihi' ünitelerinin ayrı ayrı ve müstakil başlıklarla verilmesi daha uygun olacaktır. İslam Medeniyeti'nin dünya tarihindeki etkisi daha kapsamlı anlatılmalıdır.
5. Mezopotamya Uygarlıkları ve diğer İlk Çağ uygarlıkları genellikle çok tanrılı dinlerin merkezinde hayat bulduğu, Mısır uygarlığında sadece Firavun merkezli bir tarih anlatımının yapıldığı, Sümerler'de farklı inançların, destanlarda ve okul öğretilerinin yer aldığı metinlerde Allah inancına ait nüshaların, olayların göz ardı edildiği, yıllarca bu yanlış eğitimin devam ettirildiği ve yeni müfredatta da değişimin görülmediği tespit edilmiştir.
6. "Orta Çağ, Orta Doğu, Uzak Doğu" gibi batı menşeli kavramların kullanılmaması gereklidir.
7. Daha çok Kuzey Avrupa'yı etkileyen Kavimler Göçü programda fazlaca yer bulmuştur. Bunun aksine Oğuz ve Kıpçak göçlerine değinilmemesi kendi tarihimiz açısından bir çelişkidir.
8. Türkistan'dan Türkiye'ye (1040-1299) ünitesi için ayrılan 20 saatlik ders süresi yetersizdir.
9. Haçlı Seferleri'nin İslam dünyasında yaptığı tahribatlara, insanlık suçlarına ve zulümlere yeterince değinilmemiştir.
10. Moğol istilasının Köseadağ Savaşı dışında Türk ve İslam dünyasında bıraktığı tahribat programda yeterince yer almamıştır.
11. Osmanlı'nın kuruluş süreci tezleri çok gereksiz ve akademik bir ek olmuştur.
12. Müfredatın sadeleştirilmesi söz konusu iken Lizbon Depremi'nin müfredata eklenmesi çelişkidir.
13. 'Dönüşüm Sürecinde Osmanlı' ünitesinin konu yoğunluğu çok olduğu için ders saatinin artırılması gerekir.
14. 11. sınıf müfredatı düşünülenenden daha yoğun ve kapsamlı olmuştur.
15. Program ve kitapta kullanılacak dilin kadim tarihimizin süzgecinden geçmiş ortak ve anlaşılır bir dille yazılması, kendi kültür dünyamızda ortak kullanılan ortak kelime ve kavramlara yerilmesi daha uygun olacaktır.

LİSE COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

1. Öğretim programımızdaki genel kabuller nedeniyle Coğrafya dersinin ana konularından olan bazı konuların Coğrafya öğretiminden çıkarıldığı görülmüştür. Özellikle Dünyanın Şekli ve Hareketleri kazanımının Coğrafya öğretiminden çıkarılması büyük bir eksiklik olarak değerlendirilmektedir. Genel kabul olarak öğrencilerin ilköğretimde bu konuyu gördüğü için ortaöğretimde görmemesi kabul edilemez. Bunun birinci sebebi ortaokulda öğrencilerimize bu kazanımların coğrafi bakış açısından uzak verilmesi ve konunun geçiştirilerek anlatılmasıdır. Ayrıca Dünyanın şekli ve hareketleri kazanımı coğrafya öğretmeni tarafından verilmediği takdirde, Konum, İklim, Nüfus gibi kazanımlara geçiş yapan öğrencilerin hazır bulunuşlukları yetersiz olacaktır. Tüm sayılan bu nedenler ışığında Dünyanın Şekli ve Hareketleri konusunun öğrenme çıktısı olarak programa eklenmesini doğru bulmaktayız.

2. Öğretim programımızda sadeleştirme olması beklenirken ünite sayısının artmış olduğu görülmektedir. Özellikle 9. sınıf seviyesinde öğrenme çıktısı sayısının çok fazla olduğu görülmektedir. 9. sınıf coğrafya dersindeki tüm çıktıların 2 saatlik coğrafya dersinde verilmesi oldukça zordur. Özellikle bu sınıf seviyesinde doğal sistemler, beşerî sistemler ve afetler sürdürülebilir çevre üniteleri oldukça yoğun ünitelerdir.

3. Ayrıca Yerleşme Coğrafyasında İnsanlık Tarihinin Başlangıç Dönemi'nin evrim teorisine paralel bir şekilde hazırlanması ve sunulması bilimsel gerçekliğe uzak olduğu, milli ve manevi değerlerimizle çatıştığı görülmektedir.

4. Coğrafya bilimine katkı sunan Türk-İslam alimlerine ait müstakil bir konu başlığının belirlenmesinin doğru olacağı düşünülmektedir.

5. Öğretim programında önemli sorunlardan biri de zorunlu Coğrafi Bilgi Sistemleri uygulamalarına ilişkindir. Zira 11. ve 12. sınıf seviyelerinde Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) konusunda uygulama düzeyinde öğrenme çıktılarının olduğu görülmektedir. Kabul etmek gerekir ki, Coğrafya öğretmenlerinin çok büyük kısmı CBS konusunda yeterli bilgi ve eğitime sahip değildir. Bu durum uygulamada çok önemli sorunları beraberinde getirebilir. Bununla birlikte okulların altyapısı da özellikle uygulama düzeyinde CBS için yeterli değildir. Dünya geneline bakıldığında da gelişmiş ülkelerin hiçbirinde coğrafya dersi öğretim programı içerisinde öğrenci uygulamaları düzeyinde zorunlu olarak CBS yer almamaktadır. Bütün bunlara rağmen CBS uygulamalarının zorunlu olarak öğretim programına konulması doğru değildir. Konuyla ilgili olarak yapılması gereken öncelikle, coğrafya öğretmenlerinin, yalnızca CBS'yi teknik olarak bilmelerinden öte sınıf içi uygulamalarında kullanabilecek düzeyde hizmet içi eğitimlerle bu yeterliliğe ulaşması sağlanmalıdır. Eğer bu yapılmazsa sözü edilen kazanımların teorik olarak kâğıt üzerinde kalması kaçınılmazdır. Konuya ilişkin olarak daha da önemlisi sınıf içi uygulamalar yapabilmek ve kazanımların CBS ile uyumlu olarak işlenebilmesi için okullarımızın bilişim altyapılarının yeterli olmadığını kabul etmek gerekir. Her ne kadar Bakanlığımız son yıllarda çok çeşitli projelerle sınıfları bilgi iletişim teknolojileri konusunda donanımlı hale getirmiş olsa bile CBS uygulamaları hali hazırdaki teknoloji ile gerçekleştirilebilecek

durumda değildir. CBS uygulamaları ayrı bir yazılım ve donanım gerektirmektedir. Bu açıdan Coğrafya Sınıflarının kurulması ve bu sınıfların bilişim altyapısının oluşturulması da son derece önemlidir.

6. Afetler Coğrafyası ünitesine her sınıf seviyesinde yer verilmesi olumludur. Ancak Türkiye’de afetlerle ilgili herhangi bir öğrenme çıktısı bulunmaması büyük bir eksikliklerdir. Sadece öğretme-öğrenme uygulamalarında Türkiye’de afetlerden bahsedilmektedir. Bununla birlikte bu üniteye verilen ders saati sayısı 4 yılda 70 saati bulmaktadır. Konunun kapsamı düşünüldüğünde üniteye ayrılan ders saatinin azaltılıp diğer ünitelere aktarılması faydalı olacaktır. Aksi takdirde coğrafya dersi afetler dersine indirgenecektir. Ayrıca afetler ünitesinin zorunlu eğitimin olduğu 9 ve 10. sınıf seviyelerinde verilmesi daha faydalı olacaktır. Diğer yandan özellikle 9. sınıf seviyesinde konu yoğunluğu içerisinde afetlerle ilgili ünitenin işlenebilmesi bile mümkün görünmemektedir.

7. Yeni program Türkiye Coğrafyası’nın öğretimi açısından yeterli değildir. Programda toplam 21 Türkiye Coğrafyası çıktısı yer almaktadır. Bunlardan sadece 5’i, 9 ve 10. sınıf seviyesinde iken diğer 16’sı, 11. ve 12. sınıf seviyelerindedir. Bu sınıf seviyelerinde ise coğrafya seçmeli bir derstir. Bu nedenle 11. ve 12. sınıf seviyelerine alınan toprak, bitki, su gibi Türkiye coğrafyası konularının coğrafya dersinin zorunlu olduğu 9. ve 10. sınıf seviyelerine alınması gerekmektedir. Lise mezunu olan tüm öğrencilerin ülkemizin su, toprak, bitki, sanayi, tarım, enerji, turizm vb. yapısını bilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde 11. ve 12. sınıfta coğrafya dersi almayacak ve ülkenin geleceğinde önemli yerleri olacağı bilinen sayısal alan öğrencilerinin ülkesini tanıması algılaması ve anlamlandırması mümkün olmayacaktır. Sayılan tüm bu nedenler ışığında bu konuların 11. ve 12. sınıfta kalması durumunda coğrafya dersinin tüm sınıf seviyelerinde ve tüm okul türlerinde zorunlu olmasına karar verilmelidir. Aksi takdirde seçmeli coğrafya dersi almayan öğrencilerin kendi ülkelerinin coğrafyasını öğrenebilmeleri mümkün olmayacaktır. Kendi ülkelerini tanımayan ve ülkelerinin potansiyelini anlamayan öğrencilerin ileride karar verici konumuna geldiklerinde ülkelere ilişkin doğru kararlar verebilmeleri mümkün değildir.

8. Hazırlanan öğretim programının birçok bölümünde konular arası sarmallığın sağlanamadığı görülmektedir. Örneğin; 9. sınıflarda verilen nüfus kazanımlarından önce öğrencilerin Fiziki Coğrafyanın kazanımlarının büyük bölümünü (Dünyanın Şekli ve Hareketleri, İklimi İç-Dış kuvvet, toprak, bitki, su vb.) bitirmiş olması gerekmektedir. Konum, yeryüzü şekilleri, toprak, bitki ve su gibi konular verilmeden nüfus konusunun öğrenciler tarafından anlaşılması mümkün değildir. Bununla birlikte nüfus konusunun tamamının 9. sınıf seviyesinde verilmesi de yanlıştır. Bu sınıf seviyesinde gerek öğrencilerin hazır bulunuşluğu uygun değildir gerekse diğer sınıf seviyelerinde bir daha nüfus konusunun verilmemesi öğretim sürecinde büyük bir eksikliklerdir. Öğrencilerin sadece 9. sınıf seviyesinde gördükleri nüfus konusu ile geri kalan dört yılda konular arasında ilişki kurabilmeleri çok zordur. Bu nedenle nüfus politikaları, nüfus projeksiyonları gibi bazı konular üst sınıflara aktarılabilir. Böyle öğrencileri nüfus konuları ile olan pedagojik bağlantıları da kopmamış olacaktır.

9. Ulusal ve uluslararası düzeyde günümüzün en önemli gerçeklerinden biri olan göçlerle ilgili herhangi bir öğrenme çıktısının olmaması yine programın önemli eksikliklerinden birisidir. Türkiye gerek iç göç gerekse dış göç açısından oldukça hareketli bir ülkedir.

10. Programda yer alan öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri açık ve net olmadığı gibi sınırları da belli değildir. Yine öğretme-öğrenme uygulamalarında öğrenme çıktılarının kapsamı net olarak çizilmemiştir. Bu durum hem programa uygun kitap yazımını çok zorlaştıracığı gibi ÖSYM'nin bu öğrenme çıktıları ile ilişkilendirebileceği her konuda soru sorabilmesinin de önünü açacaktır. Örneğin aşağıda yer alan 12. sınıf öğrenme çıktılarında örnek ülkeler nasıl seçilecektir? Hangi ülkeler örnektir? Benzer bir durum 10. sınıf programının Doğal Sistemler ve Süreçler ünitesinde bulunmaktadır. Bu ünitenin öğretme-öğrenme uygulamalarında "Aşınım ve birikim süreçlerine bağlı oluşan örnek yeryüzü şekillerinin belirlenmesi, söz konusu süreçler ile yeryüzü şekilleri arasındaki dinamik ilişkilerin tespit edilmesi sağlanır" ifadesi yer almaktadır. Buna göre hangi yeryüzü şekilleri örnek olarak seçilecektir? Ya da hazırlanan kitaplara göre örnek olarak seçilen yeryüzü şekilleri de değişecek midir? Bu örneklerden hareketle program genelinde birçok yerde belirsizlik bulunduğu görülmektedir.

COĞ.12.7.2. Örnek ülkelerin ulaşım sistemlerini karşılaştırabilme

- Örnek ülkelerin ulaşım sistemlerinin genel özelliklerini tanımlar.
- Örnek ülkelerin ulaşım sistemlerinin benzerliklerini listeler.
- Örnek ülkelerin ulaşım sistemlerinin farklılıklarını listeler.

COĞ.12.7.3. Örnek bir ülkeyi ticari faaliyetleri açısından sentezleyebilme

- Örnek verilen ülkenin ticari faaliyetlerini belirler.
- Örnek verilen ülke ile diğer ülkeler arasında ticari faaliyetler yönünden ilişki kurar.
- Örnek verilen ülkenin ticari faaliyetlerine yönelik özgün bir ürün oluşturur.

COĞ.12.7.4. Örnek ülkelerin turizm faaliyetlerini karşılaştırabilme

- Örnek ülkelerin turizm faaliyetlerinin genel özelliklerini tanımlar.
- Örnek ülkelerin turizm faaliyetlerinin benzerliklerini listeler.
- Örnek ülkelerin turizm faaliyetlerinin farklılıklarını listeler.

11. Programda yer alan Temel Kabuller Bölümü'nün açıklama kısmında "Önceki öğretme-öğrenme süreçlerinden getirildiği kabul edilen bilgi ve becerileri ifade eder." denilmektedir. Aşağıda bu temel kabullerden bazıları verilmiştir.

1. Ünite: Öğrencilerin konum, hareket, değişim, dağılım gibi kavramlarla doğa-insan etkileşimi gibi temel konuları bildiği kabul edilmektedir.

2. Ünite: Öğrencilerin coğrafi koordinat sistemi (paralel ve meridyen), haritaya ait temel unsurlar ve bu unsurların kullanımı, basit tematik harita türleri ve mekânsal bilgi teknolojileriyle ilgili (dijital küre, uydu, dijital harita vb.) temel bilgilere sahip olduğu kabul edilmektedir.

3. *Ünite:* Öğrencilerin hava olayları ile iklimi ayırt edebildiği, hava durumu ve iklimi etkileyen faktörler hakkında bilgi sahibi olduğu, insan ve mekân etkileşiminde iklimin öneminin bilincinde olduğu kabul edilmektedir.

4. *Ünite:* Öğrencilerin nüfus, nüfus sayımı, nüfusun yapısı gibi kavramların yanı sıra yaşadığı yer veya Türkiye'nin geçmişten bugüne kadar ki nüfus özellikleri hakkında bilgi sahibi olduğu kabul edilmektedir.

5. *Ünite:* Öğrencilerin bir ürünün üretim, dağıtım ve tüketim aşamaları ile birincil, ikincil, üçüncül ekonomik faaliyetler hakkında bilgi sahibi olduğu kabul edilmektedir.

6. *Ünite:* Öğrencilerin afetlerle ilgili temel kavram ve konular, temel iklim bilgisi konuları ile yerkürenin oluşumu, yapısı ve katmanları hakkında bilgi sahibi olduğu kabul edilmektedir.

7. *Ünite:* Öğrencilerin bölge kavramı hakkında temel bilgilere sahip olduğu; Türkiye'nin sınırları, komşuları ve idari birimlerini bildiği kabul edilmektedir.

Buna göre program ortaokuldan liseye gelen öğrencilerin bu bilgilere sahip olduklarını kabul etmektedir. Ancak 9. sınıfa gelen öğrenciler bu temel kabullerin çok büyük bir bölümüne sahip değildir. Bu nedenle bu temel kabullerin üzerine kurgulanan öğrenme çıktılarının öğrencilere kazandırılabilmesi çok zordur. Çünkü öğrenciler gerçekte var olduğu iddia edilen hazır bulunuşluğa sahip değildir. Bu nedenle bu husus tekrar gözden geçirilmelidir.

12. Yeni programda ünite sayısı 7'ye çıkartılmıştır. Bu durum konuların dağılımını daha da karmaşık hale getirmiştir. Örneğin Beşerî Sistemler Ünitesi insanların yürüttüğü bütün faaliyetleri kapsamına rağmen ekonomik faaliyetler adı altında başka bir üniteye yer verilmesi bilimsel ve pedagojik açıdan doğru değildir. Bu durum öğrencilerin ekonomik faaliyetleri beşerî sistemler içerisinde konumlandırmasını da engelleyecektir. Yine Coğrafyanın Doğası Ünitesi'nin 4 yıl boyunca devam ettirilmesi doğru değildir. Zaten bu ünite içerisinde çok az sayıda öğrenme çıktısı yer almaktadır. 12. sınıfa gelmiş bir öğrenciye halen coğrafya biliminin ne olduğunu ya da neyi araştırdığını anlatmak gereksizdir.

Ünite sayısının artırılması konuların hem yatayda (aynı sınıf seviyesinde) hem de dikeyde (farklı sınıf seviyelerinde) oldukça parçalı ve dağınık bir hale gelmesine yol açmıştır. Programın pek çok yerinde bu durum belirgin olarak görülmektedir. Örneğin aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere su kaynakları konusu 11. sınıf seviyesinde yer alırken toprak ve bitki konusu 12. sınıf seviyesinde yer almaktadır. Oysaki bu konular birbiri ile ilişkili konulardır. Diğer taraftan 11. sınıf seviyesinde su kaynakları konusu doğal sistemler ve süreçler konusunda yer alırken aynı zamanda afetler ve sürdürülebilir çevre konusunda da tekrar su kaynaklarına değinilmektedir. Aynı durum 12. sınıf seviyesinde yer alan toprak ve bitki konusu içinde geçerlidir. Bu konularda iki ayrı ünite içinde bölünmüştür.

11.SINIF COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI
DOĞAL SİSTEMLER VE SÜREÇLER ÜNİTESİ
AFETLER VE SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE ÜNİTESİ

COĞ.11.3.1. Yeryüzündeki su kaynaklarını sınıflandırabilme

COĞ.11.3.2. Türkiye'deki su kaynaklarının çevresel, ekonomik, politik ve sosyokültürel etkilerini sorgulayabilme

COĞ.11.6.3. Türkiye'de bulunan su kaynaklarının sürdürülebilir kullanımını sorgulayabilme

12.SINIF COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

DOĞAL SİSTEMLER VE SÜREÇLER ÜNİTESİ

AFETLER VE SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE ÜNİTESİ

COĞ.12.3.1. Toprak oluşum sürecini toprak türleri açısından yapılandırabilme

COĞ.12.3.2. Türkiye'de toprak kullanımının etkilerini sorgulayabilme

COĞ.12.3.3. Coğrafi faktörlerin dünya ve Türkiye'deki bitki örtüsünün çeşitliliği ve dağılışı üzerindeki etkisi hakkında haritalardan çıkarım yapabilme

COĞ.12.6.1. Türkiye'de toprağın sürdürülebilir kullanımını sorgulayabilme

COĞ.12.6.2. Türkiye'deki bitki topluluklarında görülen değişim ve sürekliliği algılayabilme

13. Yenilenen programda değerler eğitimine daha fazla önem verilmesi güzel bir gelişmedir.

14. Yeni programda becerilere önem verilmesi olumlu bir gelişmedir. Ancak bu becerilerin nasıl kazandırılacağı konusunda yeterli açıklama bulunmamaktadır. Bununla birlikte bazı ünitelerde alan becerisinin olmaması da program için bir çelişki oluşturmaktadır. Öğrenme çıktıları ile ilişkilendirilen becerilerin öğrencilere nasıl kazandırılacağı konusu da öğretme-öğrenme uygulamalarında yeterli derecede yer almamaktadır. Çok sayıda beceri öğrenme çıktıları ile ilişkilendirilmiş ama uygulamada bu becerilerin nasıl kazandırılacağı havada kalmış görünmektedir. Bu nedenle askı sonrası düzenlemede bu hususa da dikkat edilmesi önerilmektedir.

15. Öğrenme çıktıları arasında sarmallığın olmaması konular arasında sert geçişlere neden olmaktadır. Yukarıda bahsedildiği üzere programda yer alan konuların yatayda ve dikeyde dağılık verilmesi sert geçişlere neden olmuştur. Uygulamada bu geçişler arasında bağlantı kurabilmek oldukça zordur. Diğer taraftan yukarıda bahsedilen hazır bulunuşluğun da olmaması uygulamada sorunlara yol açabilecektir.

LİSE FELSEFE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

10. SINIF

1. Bilim ve Kültür Yayınları'nın Ceyhun Akın Cengiz'in yazmış olduğu kitabın 2024-2025 eğitim öğretim yılında okutulmaması için gerekli tedbirin alınması gerekmektedir.
2. Felsefenin doğası, konusu içinde, felsefenin kısa tarihinden bahsedilerek genel çerçeve içinde kronolojik bir sunum gerçekleştirilmesi uygun olur.
3. Ünite sonunda her ünite ile ilgili filozofların hayatı ve kitapları öneri olarak verilebilir.
4. İnteraktif ders kitabında OGM materyal ortamında konu ile alakalı interaktif alıştırmalar eklenebilir.
5. İslam filozoflarına her konunun ahlak, siyaset bilim ve benzeri konularla ilişkili alt başlık olarak yer verilmesi hususunda gerekli tedbirinin alınması uygundur.

11. SINIF

1. 5. Ünite: Hayatın Anlamı Ünitesi, 1. ünite olarak değiştirilmesi uygundur.
2. 7. ünite olarak "Modernizm ve Ötesi ve ayrıca Postmodern Bakış Açısı" şeklinde 20 ve 21. yüzyıl felsefesinin Argümanlarını yer verilmesi gereklidir.

Popüler Kültür

Moda ve Benliğin Yıkımı

Tüketim Kültürü

Modern Psikoloji ve İnsan Ruhu

Siyasetin görülmeyen yüzü gibi konuların içerik tartışmalar içinde alınabilir.

3. Bilim tarihinde medeniyet tasavvuru kapsamında Batı ve Doğu medeniyetinin karşılaştırılması ve argümanları tartışılmalıdır. Gerek Fuat Sezgin Hoca gerek İhsan Fazlıoğlu Hoca'nın görüşleri çerçevesinde değerlendirmeler yapılabilir.

Buhara'dan Endülüs'e İslam Bilim Tarihi Francis Bacon'dan günümüze Batı Bilim Tarihi şeklinde alt başlıklar oluşturabilir.

LİSE TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

1. Yeni müfredatta dil bilgisi konularına pek yer verilmediği görülmektedir. Öğrencilerin ilköğretim okullarından dil bilgisine hâkim olarak geldiği ve liselerde bu eğitime ihtiyacının olmadığı uygulaması yanlıştır. Bu nedenle tüm sınıf düzeylerinde konulara eklenmiş bütün dil bilgisi konularına yer verilmelidir. Programın üniversite sınavlarıyla koordinasyonu sağlanıp ikilik ortadan kaldırılmalıdır. Son yıllarda ÖSYM paragraf ağırlıklı bir sınav yaptığı için öğrenciler paragraf konusunda öğretmenin bir dahilinin olmadığını düşünmekte ve derse olan ilgileri günden güne azalmaktadır. Bunun sonucu olarak da TYT’de Türkçe başarısı düşmektedir.

2. Edebiyat Atölyesi kısmında uygulama noktasında belli bir zamandan sonra öğrencilerde bıkkınlık oluşturacağı kaçınılmazdır.

3. Millî Eğitim Bakanlığı açıklamasında “Müfredatı hazırlarken bilgi, sorgulama, analiz, değerlendirme, yorumlama, özetleme gibi becerilerin bir arada olmasına özen gösterdik.” Buradan “Üst düzey düşünme becerilerine ulaşmayı hedefliyoruz.” demektedir. Ancak bu konu “Bilgi temelinden uzaklaşıldı, tamamen beceri odaklı yaklaşım sergileniyor.” şeklinde yorumlanabilir. Becerilerin merkezde olması önemli olmakla birlikte becerilerin hayata geçirilebilmesi ancak bir alan bilgisiyse mümkündür. Çünkü bilgisiz beceri olmaz.

4. METİN TAHLİLİ:

A. OKUMA: Roman türüyle alakalı metne ulaşma ve zaman yönetimi hususunda her sınıf seviyesinde problem yaşanabileceği öngörülmektedir. Roman metninin tamamının okutulabilmesi sınıf içerisinde zamanlama açısından mümkün görülmemektedir. Bunun yerine sınıfa öğrencinin hazırlıklı olarak gelmesi sağlanmalıdır.

B. DİNLEME/İZLEME: Dinleme/izleme bölümünün uygulanabilir olduğu görülmüştür.

5. EDEBİYAT ATÖLYESİ:

A. KONUŞMA: Hazırlık sınıfı 1.Tema, 9.sınıf 1.Tema, 10.sınıf 2.ve 4.Temalar, 11.sınıf 1. 2. ve 4.Temalar, 12.sınıf 4.Tema tüm okul tiplerinde ve öğrenci seviyelerinde uygulanabilirliği mümkün görülmemektedir.

B. YAZMA: Hazırlık sınıfı 2. ve 3. Temalar, 9. sınıfta 1. 2. ve 3. Temalar, 10. sınıfta 1. 2. ve 4. Temalar, 11. sınıfta 4. Tema, 12. sınıfta 1. 2. ve 3. Temalar tüm okul tiplerinde ve öğrenci seviyelerinde uygulanabilirliği mümkün görülmemektedir.

6. Edebiyat derslerinde kullanılan metinlerin seçimlerinde daha dikkatli davranılmalı ve günümüz Türkçesi adı altında metinler kısır hale getirilmemelidir.

LİSE FİZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

1. Konu bütünlüğünün sağlanması açısından, 10. Sınıf AKIŞKANLAR teması, 9. Sınıf AKIŞKANLAR temasına alınmalıdır.
2. Konu bütünlüğünün sağlanması açısından, 10. Sınıf DALGALAR teması, 9. Sınıf DALGALAR temasına alınmalıdır. Ayrıca "SALINIM HAREKETİ" 9. Sınıf DALGALAR temasının en başına konulmalıdır.
3. Konu bütünlüğünün sağlanması açısından, 9. Sınıf KUVVET ve HAREKET teması, 10. Sınıf KUVVET ve HAREKET temasına alınmalıdır.
4. Konu bütünlüğünün sağlanması açısından, 9. Sınıf ELEKTRİK ve MANYETİZMA teması, 10. Sınıf ELEKTRİK ve MANYETİZMA temasına alınmalıdır.
5. 9. Sınıftaki KUVVET ve HAREKET temasında bulunan "Temel ve Türetilmiş Nicelikler, Skaler ve Vektörel Nicelikler" içeriği 9. Sınıfın 1. Temasına dahil edilmelidir.
6. 11. Sınıf MADDE ve DOĞASI teması ELEKTRİK ve MANYETİZMA temasından sonra gelmelidir.
7. 12. Sınıf DALGALAR temasında girişim olayının anlaşılabilmesi için bu olayın önceden verilmesi gerekmektedir.
8. Işık hem dalga hem de tanecik özelliği gösteren bir yapıdır. Bu nedenle Polarizasyon ve Compton olayları gibi bu özelliği destekleyen başlıca olaylara detaylı olmasa da yer verilmelidir.
9. İbnü'l Heysem (965-1039) optiğin hemen hemen bütün konusu üzerinde durmuştur. Optik konusunda çok önemli çalışmaları vardır. Bu çalışmaların Optik ile ilgili birçok çalışmayı öncelediği özel olarak vurgulanmalı ve konu bütünlüğü içine dahil edilmelidir.
10. Newton' un Hareket Yasaları diye bilinen kanunların temelinin İbni Sina tarafından atıldığı özel olarak vurgulanmalı ve konu bütünlüğü içine dahil edilmelidir.

Müfredatta belirtilen çıktıların kazanılmasını kolaylaştırıcı değişimler:

1. Öğretme-Öğrenme Uygulamalarının ve Sayfa 6' da yer alan "ZENGİNLEŞTİRME" konusu ile ilgili istenenlerin yapılabilmesi için **haftalık ders saatinin arttırılması, sınıf mevcudunun azaltılması, okulda TEMA'ya uygun araç-gereç imkanının arttırılması** gerekmektedir.
2. Mevcut fizik derslerine ilaveten Fizik Uygulama (laboratuvar) derslerinin getirilmesi gerekmektedir.

LİSE KİMYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

1. Önceki müfredatta yer alan simya , simyanın kimyaya katkısı gibi konuların kaldırılması Müslüman ve Türk bilim insanlarının yok sayılmasını sağlayabilir. Bilime katkı sağlayan medeniyetlerin vurgulanması önemlilik arz etmektedir. Bu konular tekrar müfredata alınabilir.
2. Genel olarak kazanımlar yazılırken herhangi bir sınırlama olmadığı görülmüştür. Bu durumun aşağıdaki sakıncalara neden olabileceği öngörülmüştür.
  - a) Konuların işlenişi için ayrılan sürelerin belirsiz olması planlamada ve işlenişte zorluklar oluşturacaktır.
  - b) Konuların işleniş derinliğinin belirsiz olması alt konuların işlenip işlenmeyeceği problemini doğuracaktır. Örneğin önceki müfredatta ilk 20 element sınırlaması olması ile elementlerin ne kadarından bahsedileceği belirlenmişti.
  - c) Konu derinliğinin olması ÖSYM tarafından yapılacak sınavlarda soruların hangi konu sınırlamasına göre olacağı problemini ortaya çıkarabilir.
3. 11. sınıf AYT konularının 9 ve 10. sınıflara yayılması hazır bulunuşluk seviyesi düşük olan öğrencilerin sayısal alandan uzaklaşmasına neden olacaktır.
4. Özellikle 10.sınıf konuları çok sayısal işlem gerektirmektedir. Bu durum bu seviyedeki ve sayısal hazırlığı tam olmayan öğrenciye uygun olmayabilir. Meslek liseleri ve proje okulu olmayan liselerde 9 ve 10. sınıflarda okuyan öğrencilerin fen bilimleri alanından uzaklaşmasına neden olabilir.
5. 10. sınıftaki konu dağılımı öğrencilerin 11. sınıfta sayısal alan seçimlerinden uzaklaşmalarına neden olacaktır.
6. 10. sınıftaki konuların işlenişi için verilen süre konu çeşitliliğine göre yetersiz görünmektedir.
7. 10. sınıfa alınan gazlar konusu ile ilgili kazanımlar sadeleştirilerek 11. sınıfa tekrar alınması uygun olabilir.
8. 11. sınıf kazanımlarından 11.2.13 ve 11.2.14 nolu kazanımlar müfredattan seyrekleştirilerek kaldırılabilir.

LİSE BİYOLOJİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

1. Biyoloji öğretim programı özel amaçlarda içerisinde sadece konuların ve içeriklerinin günlük yaşamla bağlantı kurulması yer almış ancak sadece günlük yaşamla bağlantısı yeterli olmadığı öğrencilerin öğrendiklerini inanç ve moral değerleriyle de bağlantı kurulması sağlanmalıdır. Canlılarla ilgili konularda yaratan, yaratılan kavramları emanet ve sorumluluk kavramlarının bütünleştirilerek verilmesi daha uygun olacaktır.
2. 8 temadan oluşan konular dönemlik olarak planlanmış ancak ara tatiller de dikkate alınarak her yıl konu bütünlüğü sağlanacak şekilde 4 bölümde incelenmesi konuların anlaşılması açısından daha faydalı olacaktır.
3. Konularda yeri geldikçe özellikle 10. Ve 11. Sınıflarda insan anatomisi ve sistemleri incelendikten sonra ülkemizde görülen yaygın hastalıkların konu sonuna mutlaka eklenmesi hastalık sebepleri ve tedavi yöntemlerinin işlenmesi günümüzde elzem hale gelmiştir.
4. 9. sınıflar Yaşam Teması'nda canlıların sınıflandırılması konusunda insanın yaradılış farklılıkları dikkate alınarak ayrı bir kategoride incelenmesi değer ve sorumlulukları ayrıca belirtilmesi nesillerimiz için gerekli olduğu düşünülmektedir.
5. 9. sınıflarda bilim konusunda her davranış ve özelliklerin bilimle açıklanamadığı, bilimin sınırlılıkları olduğunun vurgulanması gerekmektedir.
6. 10. sınıflarda besinlerden elde edilen enerjinin kullanıldığı yerler sindirim sisteminden önce verilmesi daha anlaşılır olacaktır. 10. sınıf seviyesi için solunum kademeleri sitrik asit döngüsü ve ETS sistemi alan seçimi yapılmadan görülen konular olduğu için öğrencilere çok ağır geleceği bu konuların alan seçimi yapıldıktan sonra verilmesi daha uygun olacaktır.
7. 10. sınıf ekolojik sürdürülebilirlik konusunda su kirliliğine, su kıtlığına, su kullanım tasarrufuna temas edilmesi konunun güncelliğini ve önemini arttıracaktır.
8. 12. sınıfta öğrencilerin son konularda devam ve motivasyon eksiklikleri görüleceği için TYT ve AYT sınavları açısından önem arz eden biyoteknoloji konusunun 11. sınıf son konusu olarak değerlendirilebilir.

LİSE DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

1. Müfredat değişiminin ana gayesi; tekrarı azaltmak iken Yahudilik, Hristiyanlık, Hinduizm ve Budizm konuları lise müfredatında yer aldığı halde, tekraren ortaokulda da yaşayan dünya dinleri ünitesi olarak aynen konulması amaca hizmet etmemektedir.

2. Yeni müfredatta 3 konu çıkartılmıştır: ahiret ve dünya hayatı, peygamberimizin gençliği ve genç sahabeler, gençlik ve değerler. Gençlere örnek olacak, rol model olması amacıyla konulan bu konulara tekrar yer verilmelidir.

3. Ahlak ve ibadetin temel ilkeleri anlatılmakta ama öz olan namaz, oruç, gibi konularının veya sorumluluk, merhamet gibi değerlere yer verilmiyor. İlkesel yaklaşım ile konu devam ediyor. Ahlaki değerlere ve önemli ibadetlerin kendisine de kısaca değinilmeli, hatırlatmalıdır.

4. Anadolu toplumunun ortak değeri olarak Alevilik-Bektaşilik düşüncesinin DİKAB dersi içerisinde anlatılması olumlu bir gelişme olmakla birlikte, aynı ünite içerisinde yer alan, Alevi-Bektaşi geleneğinden çok daha fazla müntesibe sahip din anlayışlarına daha az yer ayrılması düşündürücüdür. Aynı zamanda mezheplerin ortaokul seviyesinde ayrıntılı olarak verilmesi öğrencilerde zihin karmaşasına sebep olacaktır.

Müfredat ve kitaplarda Aleviliğin din-mezhep olarak değil, Anadolu Müslümanlığına mahsus kültürel miras olarak işlenmesinin daha doğru bir usul olduğunu düşünüyoruz.

5. 9. Sınıfta yer alan "Gönül Coğrafyamız" ünitesi 11. Sınıf müfredatına aktarılmıştır. 9. Sınıf öğrencisinin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersine olan merakı göz önünde bulundurularak bu coğrafyada İslam varlığının oluşumu öğrencilerimize anlatılmalıdır. Yine 9. Sınıf İslam ve ibadetler ünitesinde soyut kavramların yanında, bu sınıf öğrencisinin merakı göz önünde bulundurularak temel ibadetler başlığında namaz ve abdest konusuna mutlaka değinilmelidir.

6. Özellikle 9 ve 10. Sınıflar başta olmak üzere bütün kademelerde Dua ve tevekkül çerçevesinde, ünite sonlarında Kur'an'dan mesajlar bölümünde dua içerikli sure ve duaların verilmesi tavsiyemizdir.

7. Lise DİKAB 9-12. sınıf uygulama esasları 16. Madde, "Din ve vicdan özgürlüğünü zedeleyici yaklaşım, tutum ve davranışlardan uzak durulur. Bu bağlamda öğrenciler dini tutum ve davranışlarını açıklamaya, programda yer alan dini pratikleri yerine getirmeye zorlanamaz." şeklindedir. Bu tür bir ifade ancak ceza kanunlarında yer alabilir. DİKAB derslerine giren arkadaşlarımız entelektüel birikimi üst düzeyde olan, ahlaki olgunluğa ulaşmış, İslam dininin temel ilkelerini bilen, "dinde zorlama yoktur" ayetini özümsemiş, bu ülkenin en itibarlı üniversitelerinde eğitim almış kişilerdir. Bu madde tam olarak din eğitimi veren kişilerin kötü olduğu algısı üreten jakoben laiklik anlayışını yansıtmaktadır. Darbeci zihnin ürünü bu maddenin "Türkiye Yüzyıl Maarif Modeli" gibi iddialı bir müfredat taslağında yer alması tam uygun değildir.

8. DİKAB müfredat taslağının genel felsefesi ve yaklaşım biçimleri dikkate alındığında, dinin özellikle İslam dininin toplumsal yönüne yeteri kadar yer verilmediği görülmüştür. Bir ahlak ve değerlerden bahsedeceksek bu ancak ve ancak bir toplumla mümkündür. İnsanın bireyselliği modern dünyada 20. yüzyıldan miras alınmış ve 21. yüzyılda bireyin toplumdaki neredeyse soyutlanmasına kadar konu getirilmiştir. "Dünya Vatandaşlığı" gibi olumlu bir kavram üzerinden bireyler küresel sermaye elitlerinin insafına terkedilmiş durumdadır. İslam dini açısından birey tabii ki çok önemlidir, canı, malı, onuru, akli ve nesliyle kutsaldır. Ancak birey boşlukta var olmamış bir toplum içinde ve bir aile içine doğmuştur. Bu açıdan en az kendi kişisel gelişimi ve hayatı anlamlandırma çabası kadar toplumsal sorumlulukları vardır. "SAYGI ve SORUMLULUK" değerlerini temel ilke kabul eden bir müfredat programının yalnızca bireye odaklanması kendi içerisinde bir çelişkiyi ifade etmektedir.

9. İsimler belli bir hafızanın ürünü niteliği taşımaktadır. Bu açıdan 80 darbesinin ve baskıcı 82 anayasasının ürünü olan "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi" ismi kendi içinde çelişkiler barındırmaktadır. Din bir kültür değil, Ahlak bir Bilgi değildir. Her ne kadar müfredat taslağı değerlendirme metninde yer almaması gerekirse de bu dersin "Din ve Ahlak Dersi" şeklinde ismi değişmelidir.

10. 9. sınıf Allah İnsan İlişkisi ünitesiyle ilgili;

- Dua – Tevekkül dengesi daha belirgin ifade edilebilirdi.
- Genel olarak dinden öğrenme – din hakkında öğrenme farklılığını ifade etmek yerinde olmuş
- Müfredat öncesi ifade edilen sadeleştirme iddiası yerine getirilememiş. Din-bilimsel yaklaşım meseleleri karmaşık hale getirmiş ama aynı zamanda dine mesafeli olanlar için mesele onlara yaklaştırılmış
- Genel olarak müfredatta işlenen kavramlardan kastedilen anlamlar net değil. Bu kavramsal dil amacın ne olduğu ile ilgili karmaşaya sebep olabilir.

11. 9. sınıf, İslam'da İnanç Esasları ünitesiyle ilgili;

- Genelde kavramların özelde iman kavramının etimolojik tahlille başlaması anlamı öğrencilerin zihinlerine yaklaştırmıyor. Kıssa ya da herhangi anlamlı bir olayla başlaması gençlerin ilgisini çekebilir.

12. 9. sınıf İslam'da İbadetler ünitesiyle ilgili:

- İbadetlerin pratiği ile ilgili çeşitli sınıf dışı etkinlikler müfredata eklenebilir miydi?
- Genel olarak müfredatta kavramların bizim dünyamıza ait olmaması bazı değerlerimizin kaybolması anlamına zamanla geliyor .
- Bu ünitenin temizlik bahsi ile başlaması daha isabetli olabilirdi.

13. 9. sınıf İslam'da Ahlak İlkeleri ünitesi ile ilgili:

- Ahlak kavramı da diğer kavramlar da olduğu üzere soyut kalmış gibi. Çeşitli örnekler ve hikâyelerle somutlaştırılması meselenin anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

- Bütün ünitelerde olduğu gibi bu ünite de dipnotlarda bize ait klasiklerin isimlerinin geçmesi kaynaklarımızın öğrenciler nezdinde meşruiyeti açısından önemli olur.

14. 9. sınıf Kur'an'a Göre Hz. Muhammed Ünitesi'nde ehlibeyt sevgisi vurgusunun oluşturacağı muhtemel tehlikelerden bahsedilmeliydi. Konumlandırmaya dikkat edilmeliydi.

15. 10. Sınıf İslam'da Varlık ve Bilgi Ünitesi'nde yaratmanın hususi oluşu insan biçimci yapma ile karıştırmaması üzerinde durulabilirdi.

16. 11. sınıflarda mevcut müfredatta bulunan Kur'an'da temel kavramlar konusu yeni müfredatta da yer almalıdır.

17. 12. sınıf 1.ünite sonraki yıllar için de ön hazırlık olması açısından 10. Sınıf 1. Ünite olarak yerleştirilip Kur'an'da temel kavramlar konusu da bu üniteye eklenmelidir.

18. 12. sınıf 3. ünitesi olan Güncel Dini Meseleler Ünitesi 11. sınıf 3. Ünitesi ile karşılıklı olarak yer değiştirilmesi daha uygun olur.

10. 9. sınıf ünitelerindeki tümel uyum, sistematik yaklaşım diğer sınıf düzeylerinde sağlanamamış görünmektedir.

20. Lise müfredatı genel olarak düşünüldüğünde 4 yıllık DKAB dersini alan bir öğrencide dine dair oluşacak perspektifin muğlak kaldığı görülmektedir.

21. Konular ders kitaplarında işlenirken ayrıntı gerektiren konularla ilgili video ve makalelere işaret edilerek EBA'ya yüklenecek ilgili videolar ve İSAM gibi platformlardan ulaşılabilecek ilgili makaleler için kare kodlar konulması konuların araştırılması ve derinliğine öğrenilmesini kolaylaştıracaktır.

22. Öğretmen kılavuz kitaplarının hazırlanması öğretmenlere rehberlik sağlayacaktır.

23. Ders kitaplarının farklı yayınevlerinden hazırlanması standardı bozmakta ve bazı yayınların yetersiz kaldığı görülmektedir. Bunun yerine uzman bir ekibin hazırlayacağı sınıf bazında tek bir kitap standardı sağlamak açısından daha iyi olacaktır.

24. Müfredatın değişmesiyle ortaya çıkan çok önemli ve kayda değer yönler görülememiş, DKAB dersinde yapılan değişikliklerle olumlu görülebilecek bazı noktalar olsa da müfredattan çok gerekli bazı konuların çıkartılması anlaşılmamaktadır.

LİSE KUR'AN-I KERİM DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

1. Program 4 sene seçilecek/okutulacak şekilde tasarlanmış. Ancak ortaöğretim kurumlarında Kur'an-ı Kerim dersinin 4 sene üst üste seçildiği vaki değil. Genelde her sınıf düzeyinde farklı bir ders olacak şekilde (Misal: 9 Kuran, 10 TDB, 11 Siyer) seçim yapılmaktadır. Ki doğru olan budur.

2. Programda belirtilen 4 temanın içeriği 4 senede tamamlanacak şekilde planlanmış. Ancak talebe dersi bir defa seçtiği için her temanın konu ya da kazanımlarının eksik kalma/tamamlanamama ihtimali yüksek. Her temanın konu ve kazanımları bir dönemde tamamlanabilecek şekilde planlanırsa daha uygun ve isabetli olacaktır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Müfredatın dili belki konumuz ama müfredatın süresinin ondan çok daha önemli olduğunu düşünüyoruz. Nasıl ki bir konuya yoğunlaşmak, bir meselede özel hassasiyet göstermek diğer konulara ayıracağımız zaman ve özeni azaltabilecekse özellikle okul/üniversite de geçirilecek zamanı çoğaltmak kişiye hayatın ve başka öğrenme ortamlarının O'na kazandırabileceklerinden uzaklaştırmaktır. Ne demek istiyoruz; bir öğrencimizi lisede 3 yıl içerisinde mezun edebilecek ve onu daha uygun ve erken şartlarda hayata oryante edebilecekken eğitim-öğretim süresini uzatmak, lise mezunu olarak meslek sahibi olabilecekken üniversite mezunu olarak istihdamını zorlaştıracak şartlara mecbur bırakmak istihdam ve üretim odaklı düşündüğümüzde doğru tercih olmadığını düşünüyoruz.

Bizler genelde kültürel bakımından devlet merkezli düşünmeye meyyal yapımız var. Terbiyeyi, ahlaki, eğitimi en iyi devletin vereceğini, devlet tarafından verilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Hem beklenti hem de sorumluluk olarak devlete gereğinden fazla iş ve sorumluluk yüklüyoruz. Bu yaklaşım da özellikle çok fazla kamu kaynağının verimsiz olarak kullanılması ile sonuçlanıyor.

Son dönemlerde özellikle hem vatandaş tarafından hem de bürokrasi tarafından devletin rolünü daha da çoğaltan anlayış geliyor. Bir mahalle ya da Sivil Toplum Kuruluşu organizasyonu ile çok daha verimli ve estetik olarak çözülebilecek bir çok sorun devlet bürokrasisi ile daha uzun sürede daha maliyetli olarak çözülmektedir.

***

Öğretim Programları/Müfredat özelinde genel değerlendirmelerde bulunduğumuz bu metinde genel yaklaşımlarımızı ve önceliklerimizi özetlemeye çalıştık. Kamuoyuna açıklanan 26 ders için ise özelde Millî Eğitim Bakanlığı'mız tarafından Temmuz ayı içerisinde "**Müfredat Geliştirme ve Düzenleme Çalıştayı**"nın yapılmasının gerekli ve faydalı olacağı kanaatindeyiz.

Askıya çıkmış olan müfredat içerikleri ile ilgili gelen geri dönüşler derslere göre düzenlenerek nihai aşamanın bu çalıştayda tamamlanması iyi olur fikrindeyiz. Fikirleri ve katkıları olacak kişilerin zaman baskısı altında kalmadan yeterli hazırlık sürecinden sonra bu çalıştayda daha derli toplu yaklaşımlarla katkılarını sunmalarına imkân tanınmalıdır.

Bu çalışmada özellikle Sivil Toplumun desteğinin de sağlanması, komisyonların her ders için özellikle mesleğinde belli kıdeme ulaşmış, yüksek lisans düzeyinde eğitim almış aktif aktif olarak öğretmenlik yapmakta olan meslektaşlarımızdan oluşturulması daha fazla fayda ve pratiklik sağlayacaktır. Bürokrat ve akademisyenlerin işleri gereği sınıf ortamına yabancı olmaları onlar eliyle hazırlanacak metinlerin teori ve pratik arasındaki mesafeyi uzatacak, istenilen ile gerçekleştirebilecek olan arasında uyumsuzluğa sebep olabilecektir.

Enderun Özgün Eğitimciler Derneği olarak bu çalışmaya uzman eğitimci ve öğretmenlerimizle fiili olarak katkıda bulunmaya hazır olduğumuzu belirtiriz.